

N:o 148.

Kungl. Maj:t nådiga proposition till Riksdagen angående omorganisation af högre lärarinneseminariet i Stockholm; gifven Stockholms slott den 11 mars 1909.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver eklestiasitikärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t, med återkallande af de i 1909 års statsverksproposition å ordinarie och extra stat gjorda framställningar angående anslag till högre lärarinneseminariet, härmed föreslå Riksdagen att

dels medgifva vidtagande af sådan ändring i den för högre lärarinneseminariet fastställda löneregleringen

att för rektor, biträdande föreståndarinnor, biträdande ämneslärarinnor, lärare och lärarinnor i öfningsämnena samt vikarier vid högre lärarinneseminariet varda bestämda följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1910:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminariet, hvilken förordnas som rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande föreståndarinna fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans sju öfre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,050 kronor och 3) 2,300 kronor;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans fyra lägre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor och 3) 2,000 kronor;

för lärare eller lärarinna i teckning lön i tre lönegrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,000 kronor och 3) 2,200 kronor;

för lärare eller lärarinna i musik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärare eller lärarinna i gymnastik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärarinna i handarbete lön i tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor och 3) 1,900 kronor;

för vikarie å lektors- eller adjunktstjänst: därest han aflagt de examina och prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk, arfvode å 2,000 kronor, eljest arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie ämneslärarinnetjänst arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie öfningslärartjänst arfvode, beräknadt efter läsår, till samma belopp som lönen i första lönegraden vid befattningen jämte det här nedan stadgade tilläggsarfvodet för extra tjänstgöring;

för vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor;

att lärare och lärarinna i öfningsämne skall vara skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra: lärare eller lärarinna i teckning intill 22 veckotimmar, lärare eller lärarinna i musik intill 14 veckotimmar, lärare eller lärarinna i gymnastik intill 15 veckotimmar och lärarinna i handarbete intill 24 veckotimmar, samt att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas ifrågavarande lärare och lärarinnor mot en ersättning för veckotimme och läsår af 100 kronor till lärare och lärarinna i teckning, musik och gymnastik och 70 kronor till lärarinna i handarbete, dock med iakttagande däraf, att sådan ersättning icke, utan Kungl. Maj:ts nådiga medgifvande, må utgå för mera än fyra veckotimmar till en och samma lärare eller lärarinna;

att med ordinarie ämneslärar- eller ämneslärarinnetjänst vid högre lärarinneseminariet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen vid högre lärarinneseminariet;

att vid förfall på grund af sjukdom ämneslärare och ämneslärarinna äger uppbära hela lönen, rektor därjämte mot lön svarande arfvode samt öfningslärare och öfningslärarinna tre fjärdedelar af lönen;

att i fråga om uppflyttning i högre aflöningsgrad för biträdande ämneslärarinna och lärare eller lärarinna i öfningsämne må i tillämpliga delar gälla hvad i sådant afseende är stadgadt angående lektor, adjunkt och ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet;

dels jämväl medgifva, att lektorerna och adjunkten vid högre lärarinneseminariet må tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, åtnjuta hyresbidrag till belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

dels fastställa den af departementschefen framlagda staten för högre lärarinneseminariet för år 1910;

dels medgifva, att ålderstilläggen till lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslag med rubrik: ålderstillägg;

dels föreskrifva, att af de vid normalskolan inflytande inskrifnings- och terminsafgifter, hvilkas storlek bestämmes af Kungl. Maj:t, må uttagas till expenser högst 14,000 kronor samt till hyresersättningar och hyresbidrag högst 11,000 kronor, äfvensom att hvad af berörda elevafgifter återstår skall användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder;

dels höja det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 53,900 kronor, med 10,900 kronor eller till 64,800 kronor;

dels höja det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 120,000 kronor, med 15,000 kronor eller till 135,000 kronor;

dels ock för högre lärarinneseminariet på extra stat för år 1910 anvisa

till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser 3,000 kronor,
till uppehållande af hushållsskolans verksamhet 6,200 kronor,
till uppehållande af den valfria fjärde årskursen 3,000 kronor, samt

till arfvoden åt extra lärarinnor och timlärare 11,275 kronor, eller således tillhopa 23,475 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammar skjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD.
MALM.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld, anförde härefter:

»Vid underdånig föredragning den 12 januari 1909 af frågan om anslagsbehofven under riksstatens åttonde hufvudtitel, yttrade jag, såsom inhämtas af det 1909 års statsverksproposition bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, punkt 24, följande.

»Högre lärarinneseminariet i Stockholm har till ändamål att åt dem, som vilja ägna sig åt lärarinnekallet, meddela den bildning, som för detta kall erfordras. De, som utexamineras från seminariet, söka sig vanligen anställning vid de högre flickskolorna, de privata samskolorna eller i enskilda hem. Sedan genom 1904 års läroverksreform samskolan infogats som ett led i läroverksorganisationen, har emellertid för ifrågavarande lärarinnor

Högre lärarinneseminariet.
1909 års statsverksproposition.

öppnats ett nytt verksamhetsfält, enär afgangsexamen från seminariet jämväl medför behörighet till anställning vid statssamskola. Med seminariet äro förenade dels en normalskola för flickor, afsedd att bereda seminariets elever praktisk öfning i konsten att meddela undervisning, dels ock en hushållsskola, omfattande två kurser, en lägre och en högre, af hvilka den senare har till ändamål att utbilda lärarinnor i huslig ekonomi för såväl folkskolornas som de högre flickskolornas räkning.

Det nu gällande reglementet för seminariet är af den 6 augusti 1864. Ehuru under tiden sedan dess många förändringar vidtagits i detta reglemente, kan det numera icke anses tillfredsställande fylla behovet af bestämmelser rörande ifrågavarande läroanstalt. På grund häraf anbefalldes Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 24 mars 1905 öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk att utarbета och till Kungl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till nytt reglemente för högre lärarinneseminariet. I anledning häraf har öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 15 maj 1908 afgifvit förslag till omorganisation af seminariet. Förslaget hufvudprinciper äro, i fråga om organisationen, att lärokursen, som nu är treårig med en valfri fjärde årskurs, skall blifva fyraårig för alla seminariets elever, och, i ekonomiskt afseende, att kostnaderna för undervisningen i normalskolan, hvilka hittills hufvudsakligen bestridts med från denna skolas lärjungar upptagna terminsafgifter, framdeles skola bestridas af staten, mot det att en del af nämnda terminsafgifter ingå till statsverket.

Öfver förslaget har statskontoret på nådig befallning afgifvit underdånigt yttrande den 28 september 1908.

Sedermera har öfverstyrelsen i ärendet ingifvit ytterligare två underdåniga skrivelser, dagtecknade respektive den 18 november 1908 och den 16 december 1908, i hvilka skrivelser öfverstyrelsen dels kompletterat den i omförmälda skrifvelse den 15 maj 1908 gjorda utredningen, dels ock vidtagit åtskilliga rätt väsentliga ändringar i det ursprungliga förslaget.

Med hänsyn till det läge, i hvilket frågan sålunda kommit, är jag icke nu beredd att föredraga ämnet i dess helhet för Eders Kungl. Maj:t. För öfrigt är ärendet så omfattande, att det torde böra göras till föremål för särskild proposition till Riksdagen.

Då jag emellertid anser det vara af vikt, att föreliggande fråga blir förelagd Riksdagen redan år 1909, har jag gjort ett öfverslag öfver den kostnadsökning, som af den ifrågasatta omorganisationens igångsättande skulle påkallas under år 1910, för att för Eders Kungl. Maj:t kunna göra anmälan härom i samband med framläggandet af öfriga anslagsbehof under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Som den föreslagna omorganisationen af högre lärarinneseminariet endast kan genomföras successive, måste för hvart och ett af de närmaste åren fastställas öfvergångsstater. Först efter omorganisationens fullständiga genomförande kan det blifva fråga om fastställandet af normalstat.

Hvad då angår staten för år 1910 skulle denna, enligt den af mig gjorda beräkningen, sluta på ett belopp af i rundt tal 88,000 kronor.

Som det anslag å ordinarie stat, lärarinneseminariet för närvarande åtnjuter, utgör 53,900 kronor, skulle detta alltså behöfva höjas med ett belopp af 34,100 kronor.

Vidare skulle följande anslag behöfva äskas å extra stat för år 1910, nämligen: ett anslag af 7,600 kronor till arfvoden åt timlärare, ett anslag af 3,000 kronor för uppehållande af den valfria fjärde årskursen vid seminariet, ett anslag af 3,000 kronor för uppehållande af undervisningen i huslig ekonomi vid seminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor samt ett anslag af 3,000 kronor för beredande af ökad utrymme för seminariet och normalskolan genom förhyrande af lämplig lokal under ett år, räknadt från och med den 1 oktober 1909, eller tillhopa 16,600 kronor'.

På grund af det anförda hemställde jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes i statsverkspropositionen af Riksdagen äska de belopp, jag sålunda angifvit såsom för ifrågavarande ändamål erforderliga, och vann denna min hemställan Eders Kungl. Maj:ts godkännande.

Jag anhåller nu att få återupptaga denna fråga för att närmare motivera berörda anslagskraf, och torde jag därvid först böra lämna en närmare redogörelse för det ifrågavarande läroverkets nuvarande förhållanden.

*Seminariets
styrelse och
ledning.*

Högre lärarinneseminariet i Stockholm trädde i verksamhet år 1861. Det ställdes från början under tillsyn af en särskild, af Kungl. Maj:t förordnad direktion. När sedermera i sammanhang med 1904 års läroverksreform en öfverstyrelse för rikets allmänna läroverk inrättades, entledigades nämnda direktion och dess åligganden fördelades mellan läroverksöfverstyrelsen och direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk. Närmare föreskrifter härom äro meddelade i Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse till öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk den 2 december 1905 angående bestämmelser rörande styrelse och förvaltning af högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor.

Enligt dessa bestämmelser äger öfverstyrelsen i afseende å nämnda läroanstalter samma befogenhet som tillkommer öfverstyrelsen i egenskap

af centralstyrelse för rikets allmänna läroverk. Bland annat åligger det sålunda öfverstyrelsen

att utöfva inspektion öfver läroanstalten,

att afgifva förslag rörande tillsättning af rektor, lektorer och adjunkt,

att förordna biträdande föreståndarinnor och lärarinnor,

att besluta angående uppflyttning i högre lönegrad, hvarjämte öfverstyrelsen äger att pröfva och stadfästa af vederbörande kollegium uppgjort förslag till kursplaner för normalskolan och seminariets lägre kurs äfvensom till studieplaner för seminariets högre kurs.

Direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk fungerar såsom lokalstyrelse öfver läroanstalten; det åligger sålunda, bland annat, direktionen,

att, med viss inskränkning, förvalta de läroanstalten och elevkåren tillhörande fonder, de till läroverket anslagna statsmedel samt de af termins- och inskrifningsafgifter i normalskolan inflytande medel,

att på rektors förslag bestämma beloppen af de extra ordinarie lärarnas och lärarinnornas samt öfriga vid läroverket anställda tjänstemäns arfvoden, äfvensom de till de biträdande föreståndarinnorna och ordinarie lärarna utgående hyresbidrag,

att bestämma beloppet af rektors hyresersättning,

att hafva tillsyn däröfver, att läroverkets fasta egendom behörigen vårdas, äfvensom

att på förslag af vederbörande kollegium bestämma terminsafgifternas belopp i normalskolans särskilda klasser samt antalet friplatser, som där årligen må utdelas.

*Läroverkets
nuvarande
organisation.*

Ifrågavarande läroverk omfattar, såsom jag redan omnämnt, ett seminarium för bildande af lärarinnor, en högre flickskola eller den s. k. normalskolan för flickor samt en hushållsskola.

Seminariet omfattar tre ettåriga klasser. För inträde i seminariets lägsta klass fordras i regel att vid läsårets början hafva fyllt 18 år samt att vid inträdespröfning redovisa ett kunskapsmått, ungefärligen motsvarande det, som åttaklassig högre flickskola har till ändamål att bibringa. I seminariets lägsta klass emottagas för närvarande högst 25 lärjungar. Som antalet inträdessökande gemenligen är afsevärdt större, blifva emellertid de stadgade inträdesfordringarna i följd af konkurrensen icke oväsentligt skärpta. Läroämnen äro i lägsta klassen eller första afdelningen: kristendoms-kunskap, svenska språket och litteraturen, franska språket, tyska språket, engelska språket, historia, geografi, matematik, naturkunnighet, omfattande botanik och kemi, äfvensom pedagogik; i andra afdelningen: kristendoms-

kunskap, svenska språket och litteraturen, pedagogik samt fysiologi och hälsolära, samtliga obligatoriska ämnen, därjämte franska språket, tyska språket, engelska språket, historia, naturkunnighet, omfattande zoologi och fysik, äfvensom matematik såsom valfria ämnen, af hvilka elev äger bortvälja högst tre, dock ej samtliga de främmande språken; i tredje afdelningen: svenska språket och litteraturen samt pedagogik såsom obligatoriska ämnen, därjämte kristendomskunskap, historia, franska språket, tyska språket, engelska språket, geografi, matematik, biologi, omfattande botanik och zoologi, naturlära, omfattande fysik och kemi, samt hälsolära såsom valfria ämnen, af hvilka elev måste välja minst tre.

Seminariets nu gällande timplan torde få bifogas detta protokoll (bil. I).

Från och med år 1892 har vid seminariet varit inrättad en valfri fjärde årskurs med ändamål att bereda dem, som vilja utbilda sig till facklärarinnor vid högre flickskolor, tillfälle att vinna härför erforderlig skicklighet i teoretiskt och praktiskt afseende. Läroämnen i nämnda kurs äro: religionslära, kyrkohistoria, nordiska språk, franska språket, tyska språket, engelska språket, litteraturhistoria, historia, geografi, matematik, fysik, kemi, botanik, zoologi, fysiologi med hälsolära samt pedagogik. Af dessa äger lärjunge att bedrifva studier i ett, två eller tre ämnen.

Undervisningen i seminariet är afgiftsfri.

Normalskolan omfattar tre förberedande klasser och åtta klasser i den högre afdelningen. Undervisning meddelas i de vanliga skolämnena. Den dagliga arbetstiden är i den första och andra förberedande klassen tre timmar och i den tredje förberedande klassen omkring fyra timmar. Timplanen för de åtta elementarklasserna torde få bifogas detta protokoll (bil. II).

Af lärjungarna upptagas terminsafgifter, om hvilkas belopp jag får tillfälle att längre fram yttra mig.

Hushållsskolan omfattar två kurser, en lägre och en högre.

Den lägre kursen är ettårig och har till ändamål att meddela lärjungar, som genomgått normalskolan eller annan högre flickskola, teoretisk och praktisk undervisning i huslig ekonomi. I den teoretiska undervisningen ingå hushållskemi och hushållslära samt hälsolära, affärsförhållanden och bokföring äfvensom fysik såsom obligatoriska ämnen, hvarjämte undervisning äfven meddelas i svenska, franska, tyska och engelska språken samt kulturhistoria, därest ett visst antal lärjungar anmäla sig till deltagande i sådan undervisning.

För undervisningen i den lägre kursen upptagas afgifter till en belopp af 75 kronor för termin.

Den högre kursen eller den s. k. lärarinnekursen omfattar tre terminer och har till ändamål att utbilda lärarinnor i huslig ekonomi, såväl för folkskolornas som för de högre flickskolornas räkning. För inträde i kursen fordras, bland annat, att hafva fyllt eller under kalenderåret fylla minst 20 år.

Den praktiska undervisningen afser dels att göra eleverna hemmastadda i matlagning och därmed samhörande färdigheter, dels att gifva dem ledning och öfning i att själfva undervisa i dessa ämnen. I den teoretiska undervisningen ingå följande ämnen: hushållskemi, fysiologi och hälsolära, hushållslära, affärsförhållanden och bokföring, fysik samt pedagogik.

Undervisningen i den högre kursen är afgiftsfri.

Den nuvarande lärarpersonalen och dess aflöningsförhållanden.

Den ordinarie, i staten upptagna lärarpersonalen utgöres af 5 lektorer, af hvilka en tillika är rektor, en adjunkt och 4 ämneslärarinnor, af hvilka två tillika äro biträdande föreståndarinnor, den ena vid seminariet och den andra vid normalskolan. Den biträdande föreståndarinnan vid seminariet har icke någon undervisningsskyldighet.

Härförutom äro vid läroverket anställda 8 extra ordinarie ämneslärarinnor i normalskolan, 2 extra ordinarie lärarinnor i hushållsskolan, af hvilka den ena tillika är biträdande föreståndarinna, lärarinnor i teckning, musik, gymnastik och handarbete samt timlärare och timlärarinnor.

Till närmare belysning af tjänstgöringstimmarnas fördelning på de olika lärarkrafterna under innevarande termin har jag låtit uppgöra en tabell, som torde få bifogas detta protokoll (bil. III).

Rektor förordnas och de ordinarie ämneslärarna utnämnas af Kungl. Maj:t; läroverksöfverstyrelsen utnämner ordinarie ämneslärarinnor och förordnar den öfriga lärarpersonalen.]

Lektorerna och adjunkten aflönas enligt samma grunder som motsvarande befattningshafvare vid de allmänna läroverken. Aflöningen utgör alltså för lektor 4,000 kronor med 4 ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring och för adjunkten 3,000 kronor med rätt till ålderstillägg lika med lektor. I dessa aflönningar ingå tjänstgöringspenningar till följande belopp i de olika lönegraderna: för lektor respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor samt för adjunkten respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor.

Rektor åtnjuter arfvode å 2,000 kronor, som efter 10 års tjänstgöring kan höjas till 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinne-

seminariet, hvilken förordnas såsom rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden.

Aflöningen för ämneslärarinna utgör 2,100 kronor med 3 ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring; de i denna aflöning ingående tjänstgöringspenningarna utgöra i de olika lönegraderna respektive 750, 900, 1,050 och 1,200 kronor.

De biträdande föreståndarinnorna vid seminariet och vid normalskolan åtnjuta hvardera ett arfvode å 200 kronor.

Samtliga nu angifna löneförmåner äro fastställda i läroverkets ordinarie stat och utgå af statsmedel.

Härförutom utgå till rektor hyresersättning samt till lektorerna, adjunkten och de biträdande föreståndarinnorna vid seminariet och normalskolan hyresbidrag till belopp, som af direktionen bestämmes. Utgifterna härför bestridas af terminsafgifterna vid normalskolan. Rektors hyresersättning är för närvarande bestämd till 1,700 kronor; hyresbidrag utgå för närvarande med 700 kronor för lektor, 500 kronor för adjunkten, 550 kronor för biträdande föreståndarinnan vid seminariet och 300 kronor för biträdande föreståndarinnan vid normalskolan. Sammanlagda beloppet af dessa poster utgör 5,850 kronor.

Rektors hyresersättning och de biträdande föreståndarinnornas hyresbidrag torde rätteligen vara att betrakta såsom med ifrågavarande tjänster förenade ordinarie aflöningsförmåner, hvaremot lektorernas och adjunktens hyresbidrag torde vara att anse som en tillfällig hjälp, som lämnas tills vidare och så länge Stockholms kommun bereder motsvarande befattningshafvare vid de allmänna läroverken i hufvudstaden liknande förmån.

Aflöningen för den öfriga lärarpersonalen bestämmes af direktionen. Utgifterna härför bestridas dels med af Riksdagen å extra stat anvisade anslag, dels med inlutna terminsafgifter. Aflöningsbeloppen för lärarinnor med full tjänstgöring växla mellan 1,150 kronor och 2,000 kronor. För beredande af tillfällig löneförbättring åt några af dessa lärarinnor beviljade 1908 års Riksdag på Eders Kungl. Maj:ts framställning å extra stat för år 1909 ett anslag af 3,000 kronor.

Till närmare belysning af ifrågavarande lärarpersonals nuvarande aflöningsförhållanden har jag låtit utarbета en tabell, som torde få biläggas detta protokoll (bil. IV). Häraf framgår, att aflöningen för den extra ordinarie lärarpersonalen kan för läsåret 1908—1909 beräknas till 35,535 kronor.

Läroverket är inrymdt i en seminariet tillhörig, för ändamålet uppförd

*Läroverkets
ekonomi.
Tillgångar och
skulder.*

byggnad å tomten n:o 6 i kvarteret Riddaren inom Hedvig Eleonora församling med adressnummer 5 vid Riddargatan. Läroverksbyggnaden är emellertid otillräcklig, hvadan särskild lokal måst förhyras för hushållsskolan afvensom för normalskolans 4 lägsta klasser.

Nämnda tomts areal är 3,216 kv.-meter. Den å densamma uppförda byggnaden omfattar, förutom källare, bottenvåning och två öfre våningar med tillsammans 32 rum. Fastigheten är taxerad till 300,000 kronor och byggnaden brandförsäkrad för 150,000 kronor. Enligt en år 1904 verkställd beräkning skulle fastighetens saluvärde vara 375,000 kronor eller, om med försäljningen anstode, till dess Riddargatans sänkning blifvit fullbordad, 400,000 kronor.

Läroverksbyggnaden med tomt inköptes år 1875 för seminariets räkning af den dåvarande direktionen för en summa af 118,000 kronor. Betalningen verkställdes på det sätt, att direktionen öfvertog två i fastigheten befintliga, på amortering ställda inteckningar å tillhopa 59,000 kronor samt till förre ägaren erlade en köpeskilling af 59,000 kronor. Sistnämnda belopp hade ställts till direktionens förfogande genom ett af 1874 års Riksdag beviljadt lån. De seminariet i följd häraf påhvilande skulder hafva under årens lopp amorterats med terminsafgiftsmedel, så att de vid 1907 års slut utgjorde 61,815 kronor 45 öre, sålunda fördelade:

till riksgäldskontoret	kronor	23,024:	89
» Stockholms stads brandförsäkringskontor.....	»	32,600:	—
» » inteckningsgarantiaktiebolag	»	6.190:	56
	eller tillhopa kronor	61,815:	45

För det första af dessa lån, eller det af Riksdagen beviljade, inbetalar seminariet årligen 5 % å ursprungliga lånebeloppet, eller 2,950 kronor, af hvilken inbetalning 4 % å det oguldna lånekapitalet skall utgöra ränta och det överskjutande beloppet afgå såsom kapitalafbetalning å lånesumman, intill dess denna blifvit till fullo gulden. Seminariet äger rätt att för lånets skyndsammare amortering inbetala större belopp än det sålunda föreskrifna.

För lånet hos Stockholms stads brandförsäkringskontor inbetalar seminariet årligen 200 kronor såsom amortering och, för närvarande, 5 % å det oguldna lånekapitalet såsom ränta. Ränte- och amorteringsbeloppet minskas sålunda för hvarje år med ett mot räntan å amorteringssumman svarande belopp eller, efter nuvarande räntefot, 10 kronor. Det belopp, seminariet har att för ifrågavarande ändamål erlægga, uppgår för innevarande år till 1,820 kronor. Anmärkas bör, att den ursprungliga amorte-

ringssumman var fastställd till 800 kronor för år, men att den under tiden nedsatts till 400 kronor och år 1900 till sitt nuvarande belopp. I betraktande häraf torde hinder ej möta för lånets skyndsammare amortering.

Det nuvarande lånet hos Stockholms in-teckningsgarantiaktiebolag daterar sig från år 1895, då direktionen för seminariet konverterade seminariets skulder till bolaget genom upptagande af ett in-teckningslån å 13,800 kronor. För detta lån skall seminariet årligen inbetala 8,372 % å det ursprungliga lånekapitalet eller 1,155 kronor 34 öre. Af denna inbetaling skall $4\frac{2}{3}$ % på det oguldna lånekapitalet utgöra ränta och 0,32 % å den ursprungliga lånesumman utgöra förvaltningsbidrag samt det öfver-skjutande beloppet utgöra amortering. Lånet skall vara inbetalt den 1 april 1914.

Seminariet har emellertid ännu en skuld. I underdånig skrifvelse den 21 september 1906 anmälde direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk, att, när högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normal-skolan för flickor med 1906 års början i ekonomiska frågor ställdes under direktionen, det befunnits, att de tid efter annan till läroverket skänkt stipendiemedlen icke till fullo motsvarades af inköpta värdehandlingar, i det nämligen vid 1905 års slut stipendiefonderna voro bokförda till ett belopp af 32,883 kronor 22 öre, medan de obligationer och kontanta medel, som vid årsskiftet öfverlämnats till direktionen, uppgått till ett värde af endast 23,722 kronor 30 öre, hvadan alltså förefunnits en brist af 9,160 kronor 92 öre, och hemställde direktionen tillika, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder till täckande af ifrågavarande brist. I häröfver infordradt underdånigt utlåtande anförde statskontoret bland annat, att, då enligt seminariets räkenskaper för år 1905, seminariets tillgångar, däri inräknad fastigheten, vid samma års slut med 107,592 kronor 19 öre öfverstege seminariets skulder, hvaribland berörda stipendiefonder upptagits, någon brist i stipendiefonderna icke kunde sägas förefinnas. Men å andra sidan vore det, enligt statskontorets mening, önskvärdt, att sådana fonder utan sammanblandning med öfriga medel vore placerade i räntebärande värdepapper. Beträffande sättet för beredande af medel för sådant ändamål ansåge statskontoret, att en framställning till Riksdagen om det erforderliga beloppet skulle kunna stödjas på goda skäl. Då emellertid ett af direktionen väckt förslag om försäljning af seminariets nuvarande fastighet och uppförande å annan tomt af nytt läroverkshus vore på Kungl. Maj:ts pröfning beroende samt, i händelse af bifall härtill, en del af den inflytande köpeskillingen kunde och borde användas för nu ifrågavarande ändamål, syntes det statskontoret, som om den föreliggande frågan borde

lämpligen lösas i sammanhang med nyssnämnda försäljnings- och byggnadsfråga, äfven om detta skulle föranleda därtill, att en del af förenämnda stipendiefonder skulle fortfarande ett eller annat år vara i saknad af särskild valuta i värdepapper, då ju i allt fall skälig ränta torde blifva fonderna tillgodogjord. Enligt en af statskontoret gjord utredning uppgick det i stipendiefonderna felande beloppet till 8,877 kronor. Vid underdånig föredragning af detta ärende den 15 mars 1907 fann Kungl. Maj:t den då gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Ifrågavarande skuld till stipendiefonderna utgjorde vid 1907 års slut 8,865 kronor 63 öre. Under år 1908 har ingen amortering gjorts. Å beloppet erlägger seminariet 4 % årlig ränta. Räntebeloppet för år 1909 utgör alltså 354 kronor 63 öre.

Seminiariets tillgångar utgöras sålunda af, förutom undervisningsmateriell och undervisningslokalernas mobila inredning, läroverksbyggnad och tomt med ett taxeringsvärde af 300,000 kronor och med ett sannolikt vida högre försäljningsvärde.

Seminiariets skulder uppgingo vid 1907 års utgång till 70,681 kronor 8 öre.

Seminiariets utgifter för räntor och amortering äro under år 1909

till riksgäldskontoret	kronor 2,950: —
» Stockholms stads brandförsäkringskontor	» 1,820: —
» Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag	» 1,155: 34
» stipendiefonderna	» 354: 63

eller tillhopa kronor 6,279: 97

*Inkomster och
utgifter.*

Läroverkets inkomster äro dels statsanslag å ordinarie stat, dels statsanslag å extra stat, dels ock inskrifnings- och terminsagifter.

Å ordinarie stat har Riksdagen för läroverket anvisat kontant 53,900 kronor.

Å extra stat för år 1909 har Riksdagen anvisat för uppehållande af undervisningen vid högre lärarinneseminiariet 14,000 kronor, för beredande af tillfällig lönereglering åt vissa lärarinnor vid den med högre lärarinneseminiariet förenade normalskolan för flickor 3,000 kronor, för förbättrande af den geografiska och kemiska undervisningsmateriaellen vid högre lärarinneseminiariet 2,600 kronor, för uppehållande af den valfria fjärde årskursen vid högre lärarinneseminiariet 3,000 kronor, för uppehållande af undervisningen i huslig ekonomi vid seminariet och den därmed förenade nor-

malskolan för flickor 6,000 kronor samt för beredande af ökad utrymme för seminariet och normalskolan genom förhyrande af lämplig lokal under ett år, räknadt från och med den 1 oktober 1908, 3,000 kronor, eller tillhoppa 31,600 kronor. Vid den utredning, jag nu går att verkställa, torde jag böra bortse från anslaget till förbättrande af den geografiska och kemiska undervisningsmateriellen liksom den motsvarande utgiftsposten, beroende på den tillfälliga naturen af ifrågavarande anslagsbehof.

Jag beräknar alltså summan af anslagen å extra stat till 29,000 kronor.

Inskriftsavgift upptages af lärjunge, som första gången inskrifves i normalskolan; den utgör 10 kronor.

Beloppet af terminsavgifterna i normalskolan utgör för år

i 1:a förberedande klassen.....	kronor	75: —
» 2:a » »	»	75: —
» 3:e » »	»	100: —
» 1:a klassen af den högre afdelningen.....	»	110: —
» 2:a » » »	»	135: —
» 3:e » » »	»	135: —
» 4:e » » »	»	160: —
» 5:e » » »	»	160: —
» 6:e » » »	»	160: —
» 7:e » » »	»	185: —
» 8:e » » »	»	185: —

Intakten af inskrifnings- och terminsavgifter i normalskolan utgjorde

år 1903.....	kronor	35,147: 50
» 1904.....	»	34,380: 00
» 1905.....	»	33,137: 50
» 1906.....	»	33,518: 50
» 1907.....	»	33,467: 50

eller således för alla åren tillhoppa kronor 169,651: —

hvilket, med utelämnande af öretal, utgör i medeltal för år 33,930 kronor. Några större växlingar i denna inkomstpost äro icke att förvänta under de närmaste åren.

Inkomsten af terminsavgifter i hushållsskolan och de utgifter, som därmed bestridas, äro icke medtagna i räkningen.

Läroverkets inkomster under år 1909 kunna alltså beräknas sålunda

statsanslag å ordinarie stat.....	kronor	53,900: —
» » extra »	»	29,000: —
terminsavgifter	»	33,930: —

eller sålunda tillhoppa kronor 116,830: —

Seminariets utgifter kunna fördelas i sådana, som bestridas af statsanslag å ordinarie stat, och sådana, som bestridas af statsanslag å extra stat och terminsafgifter tillhopa.

Enligt den fastställda staten skall under år 1909 af det ordinarie anslaget utbetalas till

Rektor, arfvode.....	kronor	2,000: —
5 lektorer.....	»	20,000: —
1 adjunkt.....	»	3,000: —
4 ämneslärarinnor.....	»	8,400: —
2 biträdande föreständarinnor.....	»	400: —
Ålderstillägg.....	»	12,000: —
Sekreteraren hos direktionen, arfvode.....	»	300: —
Seminariets läkare, dito.....	»	250: —
Vaktmästaren, lön.....	»	600: —
Portvakten, arfvode.....	»	100: —
Hyra.....	»	3,800: —
Ved, vedsågning, gas- och vattenförbrukning.....	»	1,500: —
Städning vid seminariet och normalskolan.....	»	300: —
Eldning i värmeapparaten.....	»	300: —
Diverse utgifter.....	»	450: —

eller således tillhopa kronor 53,400: —

Af det ordinarie anslaget, stort 53,900 kronor, kvarstår alltså ett belopp af 500 kronor, som, därest det ej på annat sätt disponeras, kommer att ingå till departementets allmänna besparingar.

Af ålderstilläggen besparas ett belopp af 1,000 kronor, motsvarande de rektor såsom lektor tillkommande ålderstillägg. Likaså besparas arfvodet å 300 kronor till sekreteraren, enär ifrågavarande befattning upphört, i och med det läroverket ställdes under inseende af direktionen för Stockholms stads undervisningsverk. Af det ordinarie statsanslaget ingår alltså år 1909 ett belopp af 1,800 kronor till departementets allmänna besparingar.

Enligt nådigt bref den 27 januari 1880 skall, därest seminariets anslag icke lämnar tillgång till bestridande af de för lärare och lärarinnor därstädes beviljade ålderstillägg, hvad därutöfver erfordras, utgå af besparingarna å anslaget till de allmänna läroverken.

Med det under rubriken: hyra upptagna beloppet å 3,800 kronor förhåller sig på det sättet, att nämnda belopp ursprungligen var afsedt till förhyrande af lokal åt läroverket. När sedermera läroverket erhöi egen byggnad, medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 29 maj 1874, att nämnda belopp skulle få disponeras till bestridande af kostnaderna för egendomens onera och underhåll.

Med anslagen å extra stat samt inkomsten af terminsafgifter bestridas följande utgifter:

1) Den extra ordinarie lärarpersonalens aflöning, som för år 1909 kan beräknas till 35,535 kronor, jfr. bil. IV.

2) Hyresersättningar och hyresbidrag uppgående till 5,850 kronor, såsom jag förut omnämmt.

3) Räntor och amorteringar, för år 1909 uppgående till 6,279 kronor 97 öre, såsom jag förut påvisat.

4) Renhållning, uppvärmning, belysning och materiell m. m. Rörande denna utgiftspost har läroverkets rektor i en till läroverksöfverstyrelsen ingifven promemoria anført, att läroverkets expenser i medeltal för de fem sista åren uppgått till 10,942 kronor samt att med hänsyn till den allmänna prisförhöjningen för ifrågavarande ändamål numera måste beräknas ett belopp af 14,000 kronor. Öfverstyrelsen har i afseende härå i underdånig skrifvelse den 16 december 1908 anført, att det föreslagna beloppet icke borde anses för högt tilltaget i betraktande af de många och olikartade ändamål, hvartill dessa medel vore afsedda att användas. För egen del instämmer jag häri, särskildt med hänsyn därtill, att utgifterna för undervisningsmateriell ingå under denna utgiftstitel. Som emellertid för ifrågavarande ändamål är å ordinarie stat anvisadt ett belopp af tillhoppa 6,350 kronor, bör för samma ändamål här endast upptagas ett belopp af 7,650 kronor.

5) Diverse af direktionen fastställda arfvoden, nämligen till normalskolans läkare 250 kronor, rektors skrifbiträde 500 kronor, rektors räkenskapsbiträde 400 kronor och bibliotekarien 300 kronor, eller tillhoppa 1,450 kronor.

6) Hyra för lokal åt normalskolans fyra lägre klasser 3,000 kronor och åt hushållsskolan 1,700 kronor, eller tillhoppa 4,700 kronor.

Summan af de under punkterna 1—6 upptagna beloppen utgör, om öretal utelämnas, 61,464 kronor.

Samtliga utgifter skulle alltså, med inräknande af det till departementets allmänna besparingar ingående beloppet, för år 1909 uppgå till sammanlagdt 115,364 kronor.

Då nu inkomsterna för nämnda år beräknats till 116,830 kronor, skulle alltså uppstå ett öfverskott af 1,466 kronor.

Huruvida det verkliga resultatet kommer att motsvara det sålunda beräknade, är ovisst. Under en följd af år hafva nämligen läroverkets inkomster icke täckt dess utgifter. Sålunda har, såsom jag förut omnämmt, direktionen nödgats fylla i med medel ur stipendiefonderna. Under de

Brist i räkenskaperna under de föregående åren.

senare åren hafva bristerna i läroverkets räkenskaper utjämnats genom af Kungl. Maj:t för ändamålet anvisade anslag. Sådana anslag hafva beviljats genom följande nådiga beslut: den 2 december 1905 till täckande af brist i seminariets räkenskaper för år 1904 samt till mötande af väntad brist i räkenskaperna för år 1905 kronor 3,000; den 31 december 1906 till täckande af brist i hushållsskolans räkenskaper för år 1905 kronor 424: 13; den 19 juni 1908 till täckande af brist i seminariets räkenskaper för åren 1905 och 1906 kronor 4,510; samma dag till täckande af brist i hushållsskolans räkenskaper för år 1906 kronor 665: 32; den 22 januari 1909 till täckande af brist i seminariets räkenskaper för år 1907 kronor 1,988: 68 och samma dag till täckande af brist i hushållsskolans räkenskaper för år 1907 kronor 454: 86.

Öfverstyrelsen
angående semi-
nariets orga-
nisation.

Jag öfvergår nu till en redogörelse för vederbörande myndigheters framställningar angående omorganisation af högre lärarinneseminariet och ordnande af läroverkets ekonomiska förhållanden. I sådant afseende hafva seminariets lärarkollegium och rektor utarbetat förslag, hvilka läroverks-öfverstyrelsen med eget underdånigt utlåtande den 15 maj 1908 och förslag till stadga för seminariet öfverlämnat till Eders Kungl. Maj:t.

Enligt berörda förslag skulle seminariet omfatta två kurser, en lägre och en högre, båda tvååriga.

Undervisningen inom seminariets lägre kurs skulle hafva till hufvudsaklig uppgift att befästa och utvidga elevernas allmänbildning; undervisningen inom den högre kursen skulle afse dels att utöfver omfånget för denna bildning bereda eleverna tillfälle att genom mera omfattande och själfständiga studier förvärfva för deras blifvande lärarinneverksamhet erforderliga specialkunskaper i vissa ämnen, dels ock att praktiskt utbilda dem för denna verksamhet.

Läroämnen i den lägre kursen äro enligt förslaget: religionslära, svenska språket och litteraturen, tyska språket, engelska språket, franska språket, psykologi och logik, historia med samhällslära, geografi, biologi, fysiologi med hälsolära, fysik med astronomi, kemi med geologi samt matematik. Tre af dessa ämnen skulle lärjunge kunna bortvälja, dock med iakttagande däraf, att alla lärjungarna skulle deltaga i undervisningen i religionslära, svenska språket och litteraturen, psykologi och logik, fysiologi med hälsolära samt ett af de främmande språken.

Läroämnen i den högre kursen äro enligt förslaget: pedagogik, religionsvetenskap, svenska språket, tyska språket, engelska språket, franska språket, litteratur- och konsthistoria, historia med statskunskap, geografi, zoologi,

botanik, kemi med mineralogi och geologi, fysik med astronomi och matematik.

Af dessa ämnen skulle i hvarje elevs studiekurs ingå, förutom pedagogik och ett fritt valdt ämne, någon af följande ämnesgrupper: 1) religionsvetenskap, historia med statskunskap, 2) religionsvetenskap, litteratur- och konsthistoria, 3) två af språken, 4) ett af de främmande språken, litteratur- och konsthistoria, 5) historia med statskunskap, litteratur- och konsthistoria, 6) historia med statskunskap, geografi, 7) geografi, fysik med astronomi, 8) geografi, kemi med mineralogi och geologi, 9) zoologi, botanik, 10) matematik, fysik med astronomi, 11) matematik, kemi med mineralogi och geologi, 12) fysik med astronomi, kemi med mineralogi och geologi.

Vid undervisningen i den lägre kursen skulle det ankomma på läraren att efter elevernas ståndpunkt och ämnets art använda en mera elementär eller en mera vetenskaplig undervisningsmetod.

Med afseende å studierna i den högre kursen skulle det åligga läraren att genom vetenskapligt lagda föreläsningar och öfningar äfvensom genom nödiga anvisningar i fråga om litteratur och arbetsätt leda elevernas studier samt genom muntliga förhör och, där så erfordras, skriftliga prof kontrollera elevernas kunskaper.

Den praktiska utbildningen för lärarinnekallet skulle bestå i dels åhörande, dels meddelande af undervisning i normalskolan.

Med afseende å seminarielärarnas skyldigheter innehåller förslaget bestämmelser därom

att undervisningsskyldigheten skall omfatta för rektor 10—12 timmar och för ordinarie lärare 18—20 timmar i veckan, dock med iakttagande däraf, att en föreläsningstimme i seminariets högre kurs skall motsvara två vanliga undervisningstimmar, samt att den tid, hvarunder lärare tages i anspråk för ledningen och kontrolleringen af elevernas studier i denna kurs i hvarje särskildt ämne beräknas, allt efter antalet elever, motsvara högst två eller, hvad angår lektorn i pedagogik, högst tre vanliga undervisningstimmar i veckan;

att för lärare, hvilken tages i anspråk för elevernas praktiska utbildning, äfvensom för lärare, som i seminariets lägre kurs eller normalskolan fått sig ålagdt ett på grund af lärjungeantalets storlek eller antalet skrifflag afsevärdt drygare hemarbeta med rättandet af lärjungarnas skriföfningar eller annat därmed jämförligt arbete utom den egentliga undervisningstiden, den stadgade undervisningsskyldigheten må kunna nedsättas, dock icke utan öfverstyrelsens medgifvande med mera än två timmar i veckan; äfvensom

att ordinarie lärare skall vara skyldig att i de läroämnena, som höra till hans tjänst, meddela undervisning å seminariet och, därest för utfyllande af hans undervisningsskyldighet eller af annan anledning så erfordras, jämväl i normalskolans högsta klassen.

Den viktigaste organisatoriska förändring, som sålunda föreslagits, är, yttrar öfverstyrelsen i sin berörda underdåniga skrifvelse, den, att högre lärarinneseminariet, hvars obligatoriska studiekurs för närvarande är treårig, hädanefter skulle komma att omfatta två obligatoriska kurser, en lägre, bestående af två ettåriga afdelningar, och en högre tvåårig kurs, samt att undervisningen inom seminariets lägre kurs hufvudsakligen skulle afse att befästa och utvidga elevernas allmänbildning, under det att den högre kursen öfvervägande skulle tagas i anspråk för elevernas teoretiska och praktiska fackbildning. Skälen för en sådan anordning vore dels de högre flickskolornas ökade kraf på lärarinnornas utbildning, särskildt deras fackutbildning, dels nödvändigheten af att på samma gång i möjligaste mån förhindra elevernas öfveranstängande. Särskildt ville öfverstyrelsen framhålla, att, sedan genom nu gällande läroverksstadga teoretisk behörighet till lärarinnebefattning vid statens samskolor blifvit tillerkänd sådana lärarinnor, hvilka genomgått högre lärarinneseminariet, den föreslagna organisationen af seminariet syntes vida bättre än den nuvarande ägnad att gifva lärarinnorna en god utbildning för nämnda befattningar. Behovet af lärarinnornas fackutbildning hade man visserligen sökt att under nuvarande förhållanden i viss mån tillgodose genom den år 1891 införda valfria fjärde årskursen. Men dels hade erfarenheten från denna kurs ådagalagt, att en tid af ett år vore alltför otillräcklig för nämnda utbildning, dels vore det förenadt med stora svårigheter för de flesta lärarinnor att, sedan de väl trädt i verksamhet som lärarinnor, kunna anslå tid för genomgåendet af nämnda kurs. Dess oförmåga att motsvara sitt ändamål hade därför i sin mån bidragit att stärka krafvet på en tidsenligare anordning af seminariets organisation i dess helhet.

Med ledning af förslaget har jag till belysning af undervisningens omfattning å seminariet efter den ifrågasatta omorganisationen låtit utarbeta en tabell, som torde få bifogas detta protokoll (bil. V).

*Öfverstyrelsen
ang. behovet
af nya lärar-
tjänster och
lönereglering.*

Med afseende å behovet af ökade lärarkrafter och lärarpersonalens löneförhållanden har läroverkets rektor i en till öfverstyrelsen ingifven skrift anført i hufvudsak följande.

Den föreslagna omorganisationen af högre lärarinneseminariet kräfde för sitt förverkligande en förändring af seminariets stat. Den fordrade

närmast ett ökad antal lektorsbefattningar. Men då organisationsförslaget tillika afsåge en utveckling af den praktiska lärarinneutbildningen, vore det ett önskemål, att äfven seminariets öfningsskola, normalskolan för flickor, där för närvarande endast tre ordinarie lärarinnor tjänstgjorde, finge sin ordinarie lärarinnepersonal väsentligen tillökad.

Att under de föreslagna nya förhållandena flera lektorsbefattningar borde upprättas, vore en gifven sak. Det kunde nämligen icke ifrågasättas, att läroverket fortfarande och i ännu större utsträckning skulle använda timlärare, som hade sin hufvudsakliga tjänstgöring på annat håll; en sådan anordning snart sagdt omöjliggjorde uppgörandet af en pedagogiskt tillfredställande läsordning och hade länge äfven från andra synpunkter visat sig olämplig. De föreslagna timplanerna, jämförda med de bestämmelser, som föreslagits angående lärarnas tjänstgöring, gäfvade vid handen, att den nya organisationen kräfde fem nya lektorstjänster, nämligen en i tyska och engelska, en i matematik, en i fysik, en i kemi och en i zoologi och botanik. Att inskränka antalet nya lektorsbefattningar till mindre än fem genom en ytterligare kombinerings af ämnena vore i och för sig olämpligt, då det vore af vikt att vid denna lärarinneutbildningsanstalt, om möjligt, i hvarje ämne hafva specialister. Undervisningstiden i hvart och ett af de ämnen, som i förslaget angående nya lektorstjänster icke kombinerats med något annat, vore ock af den omfattning, att *en* lärare omöjligen skulle kunna medhinna att undervisa i ännu ett ämne ens i den högre kursen. Snarare skulle man kunna ifrågasätta, att lektoratet i tyska och engelska borde delas i två, så att läroverket äfven i dessa ämnen kunde förvärfva specialister. Då emellertid beträffande denna ämnesgrupp en sammanslagning med hänsyn till timplanen syntes möjlig och för öfrigt i och för sig icke kunde anses olämplig, ansåge sig rektor ej böra föreslå ytterligare ett lektorat. Men de fem föreslagna lektoraten måste betraktas som ett minimum. Äfven under förutsättning att dessa blefve upprättade, måste läroverket, om ock i ringare utsträckning än tillföre, använda ett antal timlärare, med alla de olägenheter som däraf följde.

Det låge i öppen dag, yttrar rektor vidare, huru viktigt det vore, att normalskolan, där de unga lärarinneeleverna finge sin praktiska utbildning, erhöle de bästa lärarkrafter, som stode till buds. Men endast genom ökade löner och befordringsutsikter vore det för denna skola möjligt att förvärfva och kvarhålla verkligt dugande lärarinnor. Då normalskolan för närvarande hade 11 klasser, de tre förberedande klasserna inräknade, men utom föreståndarinnan endast två ordinarie lärarinnor, framginge det tydligt, huru stor disproportionen vore mellan antalet ordinarie och antalet

extra lärarinnor. Det vore särskildt önskvärdt, att hufvudlärarinnorna i de respektive ämnena eller ämnesgrupperna, d. v. s. de lärarinnor, som vore seminarieelevernas hufvudledare vid dessas praktiska öfningar och tillika å seminariet undervisade i de olika ämnenas metodik, sattes på ordinarie stat, så att man till dessa viktiga befattningar kunde påräkna bästa möjliga innehafvare. För att så många som möjligt af de olika ämnena eller ämnesgrupperna skulle blifva representerade, fordrades fem nya ordinarie ämneslärarinneplatser vid normalskolan.

Ett annat önskemål vore, att äfven normalskolans biträdande ämneslärarinnor, som alla hade sin dryga del i seminarieelevernas praktiska utbildning, erhöles bättre aflöningsvillkor. I väsentliga afseenden kunde dessa lärarinnor jämföras med lärarinnorna vid folkskoleseminariernas öfningskolor, dock med den stora skillnaden, att undervisningen i normalskolan gifvetvis fördes på ett högre plan och att större kraf ställdes på de undervisande lärarinnornas kompetens. Under sådana förhållanden syntes det ej orimligt att begära, att dessa biträdande ämneslärarinnor vid normalskolan erhöles löneförmåner, som icke understege, utan fastmer i någon mån öfverstege de arfvoden, som bestämts för nämnda folkskol-lärarinnor. Enligt 1908 års Riksdags beslut utgjorde aflöningen för lärarinna vid folkskoleseminariets i Stockholm öfningskola i första lönegraden 1,800 kronor och i högsta lönegraden, efter 15 års tjänstgöring, 2,300 kronor. Med hänsyn härtill äfvensom till vikten af att för normalskolan förvärfva de bästa lärarinnor, som kunde erhållas, ville rektor föreslå, att fast anställd lärarinna i denna skola och med hufvudsaklig tjänstgöring i de högre klasserna och mellanklasserna erhöles arfvode i tre aflöningsgrader å 2,000, 2,250 och 2,500 kronor. Då undervisningen i de fyra lägsta klasserna, de förberedande klasserna inräknade, i allmänhet fordrade mindre kompetens och vore mindre ansträngande, ville rektor för lärarinnorna i dessa klasser föreslå arfvoden i tre aflöningsgrader å 1,500, 1,800 och 2,100 kronor.

Härefter öfvergår rektor i sin berörda skrifvelse till frågan om öfningslärarinnornas aflöningsvillkor och anmärker beträffande dessa lärarinnor, att de jämväl kunde jämföras med motsvarande lärarinnor vid folkskoleseminarierna och dessas öfningskolor. Normalskolans musik- och gymnastiklärarinnor undervisade äfven å seminariet och borde alltså icke hafva mindre, utan snarare större arfvoden än musik- och gymnastiklärarinnor vid folkskoleseminarierna. För musiklärarinna med 15—16 timmars tjänstgöring föresloge rektor arfvoden i tre aflöningsgrader å 1,500, 1,700 och 1,900 kronor. Detta innebure, att musiklärarinnan vid högre lärarinne-seminariet skulle för år erhålla 100 kronor mera än motsvarande lärarinna

vid folkskoleseminarium. För gymnastiklärarinna med 12—15 timmars tjänstgöring i veckan skulle enligt rektors förslag aflöningen utgöra 1,200 kronor i första, 1,500 kronor i andra och 1,800 kronor i tredje lönegraden. Detta vore visserligen afsevärdt mera än motsvarande lärarinna vid folkskoleseminarium åtnjöte, men med hänsyn till gymnastikundervisningens stora betydelse och det större timtalet afvensom till det afsevärdt tyngre arbete, gymnastiklärarinna i normalskolan hade sig ålagdt, ansåge rektor den föreslagna aflöningen berättigad. Äfven beträffande lärarinnorna i teckning och handarbete kunde jämförelser tagas från folkskoleseminarierna och dessas öfningsskolor. Med hänsyn till ifrågasatt ämnens stigande betydelse i skolorna och då lärarinnorna i berörda ämnen jämväl undervisade å seminariet, ville rektor föreslå för teckningslärarinnan en aflöning af 1,800 kronor i första, 2,000 kronor i andra och 2,200 kronor i tredje lönegraden för 20—22 timmars undervisning i veckan och för handarbetslärarinnan en aflöning af 1,500 kronor i första, 1,700 kronor i andra och 1,900 kronor i tredje lönegraden för 22—24 timmars undervisning i veckan. För tjänstgöring utöfver den för den föreslagna aflöningen fastställda tiden skulle enligt rektors förslag ersättning utgå med 100 kronor för veckotimme till tecknings-, musik- och gymnastiklärarinna samt 70 kronor för veckotimme till handarbetslärarinna.

Rektor upptager härefter frågan om aflöningen för lärarinnorna vid hushållsskolan och erinrar därvid till en början, att nämnda skola underhållits genom statsanslag å extra stat jämte ett mindre belopp af terminsavgifter. Att föreståndarinnan för skolan, som för närvarande åtnjöte ett arfvode af 1,800 kronor, i aflöningsvillkor likställdes med ordinarie ämneslärarinna vid normalskolan, syntes vara en rättvis fordran. Ifrågasättas kunde, om hon ej också borde erhålla särskildt föreståndarinnearfvode i likhet med de andra föreståndarinnorna. Då hon emellertid under en stor del af året åtnjöte förmånen af fria måltider, ville rektor ej yrka därpå. För den biträdande lärarinnan ville rektor föreslå en aflöning af 1,500 kronor i första, 1,800 kronor i andra och 2,100 kronor i tredje lönegraden.

Äfven vikarierande lärares och lärarinnors arfvoden borde enligt rektors mening fixeras. I sådant afseende ville rektor föreslå för lärare, som fullgjort villkoren för behörighet till ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk en aflöning af 2,000 kronor och för lärare, som ej förvärfvat sådan behörighet, en aflöning af 1,800 kronor samt för vikarierande ämneslärarinna likaledes en aflöning af 1,800 kronor, allt för år räknadt.

Då fråga om timlärares arfvoden måste prövas i hvarje särskildt fall,

syntes det rektor bäst, att direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk framdeles som hittills finge i detta fall bestämma.

I hvad rektor i berörda afseenden sålunda anfört, instämmer öfverstyrelsen och yttrar för egen del, bland annat, att samtliga hufvudlärrinnebefattningarna vid normalskolan borde företrädas af ordinarie lärarinnor, äfvensom att normalskolans föreståndarinna, på grund af de viktiga uppgifter hon såsom sådan hade att fullgöra, icke tillika borde vara hufvudlärarinna. Då de två andra ordinarie lärarinnor, som för närvarande vore anställda vid normalskolan, vore hufvudlärarinnor i kristendom och matematik, erfordrades ytterligare fyra ordinarie ämneslärarinnor såsom hufvudlärarinnor, nämligen en för modersmålet, en för historia och en för hvardera af ämnesgrupperna främmande språk samt naturkunnighet och geografi. Därjämte funne öfverstyrelsen det lämpligt, att en af lärarinnorna i de förberedande klasserna, hvilken jämväl borde få till uppgift att undervisa seminariets elever i småskoleundervisningens metodik, anställdes som ordinarie ämneslärarinna.

Öfverstyrelsen biträder jämväl ett af rektor framställt förslag, att, under förutsättning af de nya lektorstjänsternas upprättande, adjunktstjänsten vid läroverket, hvars nuvarande innehafvare uppnår stadgad pensionsålder år 1913, vid dennes afgang indrages.

*Öfverstyrelsen
angående
staten för
läroverket.*

I berörda till öfverstyrelsen ingifna skrift anför rektor, efter att i korthet hafva redogjort för läroverkets nuvarande ekonomiska förhållanden, att det för läroverket såväl som för statsverket vore en gifven fördel, om staten helt och hållet öfvertog kostnaderna för undervisningen vid högre lärarinneseminariet och i ersättning mottog hälften af vid normalskolan inflytande elevavgifter. Sålunda skulle af statsmedel utbetalas arfvoden till lärare och lärarinnor, rektors skrifbiträde och normalskolans läkare, och staten skulle öfvertaga läroverksbyggnaden med den vid densamma häftande skulden. En gifven följd af en sådan anordning blefve, att statsverket ej vidare skulle utbetala de år efter år beviljade extra anslagen, undantagandes hyresanslaget å 3,000 kronor, som måste utgå, till dess läroverket erhållit ny byggnad, samt anslaget för hushållsskolan, hvilket dock, under förutsättning att föreståndarinnan erhöle ordinarie anställning och biträdande lärarinna i likhet med andra lärarinnor erhöle den af rektor förut föreslagna aflöningen af statsmedel, skulle kunna sänkas från 6,000 kronor till 3,000 kronor. I ersättning för de ökade utgifter denna omreglering skulle medföra, skulle statsverket öfvertaga hälften af normalskolans elevavgifter. Dessa hade under den sista femårsperioden i

medeltal belöpt sig till 33,500 kronor. Hela denna summa skulle dock icke kunna reserveras för statsverket. Härifrån måste nämligen afdragas dels ett så stort belopp, som i förening med till läroverket å ordinarie stat anslagna expensmedel täckte kostnaderna för läroverksbyggnadens underhåll, inköp och underhåll af materiell, ved och lyse samt öfriga förvaltningskostnader, enligt beräkning utgörande tillsammans 5,300 kronor, dels hvad som åtginge till betjäningens, bibliotekariens och rektors räkningsbiträdes aflöning, enligt beräkning tillhoppa 2,500 kronor. Då de hyresbidrag, som hittills utgått från terminsafgiftsmedel, fortfarande måste utgå, och då äfven åt de nya lektorerna hyresbidrag måste anslås, om lektorsbefattningarna skulle blifva eftersökta af kompetenta lärare, måste ännu ett afdrag göras från nämnda belopp. Bestämda efter nu gällande grunder skulle dessa hyresbidrag gemensamt uppgå till en summa af 9,150 kronor. De sålunda angifna siffrorna gäfvade vid handen, att hälften af normalskolans elevafgifter kunde reserveras för statsverket, som alltså af dessa afgifter under nuvarande förhållanden torde erhålla en årsinkomst af 16,750 kronor.

I hvad rektor sålunda anfört, instämmer öfverstyrelsen i hufvudsak och yttrar för egen del, bland annat, att enligt dess mening hälften af de inflytande terminsafgifterna lämpligen bör reserveras för läroverkets behof och den andra hälften öfverlämnas till statsverket.

I anslutning till den sålunda gjorda utredningen har öfverstyrelsen framlagt följande förslag till stat för högre lärarinneseminariet år 1910.

Rektor, arfvode	kronor	2,000: —
10 lektorer	»	40,000: —
1 adjunkt (tills vidare)	»	3,000: —
10 lärarinnor	»	21,000: —
Arfvodet åt biträdande föreståndarinnor	»	400: —
» » » ämneslärarinnor	»	8,000: —
» » » öfningslärarinnor	»	6,000: —
» » » timplärare och vikarier	»	6,950: —
Rektors skrifbiträde	»	500: —
Läkare	»	500: —
Vaktmästare och portvakt	»	700: —
Expensmedel	»	6,350: —
Amortering och ränta för fastigheten	»	5,700: —
Ålderstillägg	»	18,900: —
	Summa kronor	120,000: —

Öfverstyrelsen hemställer i underdånighet

att Eders Kungl. Maj:t, med upphäfvande af det för högre lärarinneseminarieret den 6 augusti 1864 utfärdade nådiga reglemente, måtte i nåder fastställa det af öfverstyrelsen öfverlämnade förslaget till stadga för högre lärarinneseminarieret, att tillämpas från och med den 1 augusti 1909;

att Eders Kungl. Maj:t tacktes göra framställning till 1909 års Riksdag därom, att Riksdagen måtte medgifva

att vid högre lärarinneseminarieret må på ordinarie stat från och med år 1910 i enlighet med nådiga kungörelserna den 27 augusti 1904 och den 16 juni 1906 angående löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminarieret fastställda grunder upprättas dels fem nya lektorstjänster, dels sex nya ämneslärarinnebefattningar;

att från och med år 1910 följande aflöningsförmånar må gälla för biträdande ämneslärarinnor och öfningslärare vid högre lärarinneseminarieret:

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans högre eller mellanklasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,250 kronor, 3) 2,500 kronor;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans lägsta klasser samt för biträdande lärarinna vid högre lärarinneseminarierets hushållsskola arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,800 kronor, 3) 2,100 kronor;

för lärare eller lärarinna i teckning, med tjänstgöringsskyldighet af 20 till 22 veckotimmar, arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,200 kronor;

för lärare eller lärarinna i musik, med tjänstgöringsskyldighet af 15 till 16 veckotimmar, arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 1,900 kronor;

för lärare eller lärarinna i gymnastik, med tjänstgöringsskyldighet af 12 till 15 veckotimmar, arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,500 kronor, 3) 1,800 kronor;

för lärarinna i kvinnlig slöjd, med tjänstgöringsskyldighet af 22 till 24 veckotimmar, arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 1,900 kronor;

att ytterligare tjänstgöring utöfver i de fyra nästföregående momenten angifna högsta timtal, efter pröfning af öfverstyrelsen för hvarje fall, må kunna åläggas dessa öfningslärare mot en ersättning, beräknad för helt läsår, för hvarje veckotimme af 100 kronor till lärare eller lärarinna i teckning, musik och gymnastik och 70 kronor till lärarinna i kvinnlig slöjd;

att för biträdande ämneslärarinnor och öfningslärare må i fråga om uppflyttning från lägre till högre lönegrad i tillämpliga delar gälla de i

nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminarier för lektor, adjunkt eller ordinarie ämneslärarinna fastställda bestämmelser;

att för vikarierande lektor eller adjunkt, hvilken aflagt sådan akademisk examen, som medför rätt att söka ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk samt genomgått för sådan befattning föreskrifven profårskurs, må utgå arfvode efter 2,000 kronor för läsår och för vikarierande lektor eller adjunkt, som icke fullgjort dessa villkor, äfvensom för vikarierande ämneslärarinna arfvode efter 1,800 kronor för läsår;

att, under förutsättning att staten dels öfvertager högre lärarinneseminiariets läroverksbyggnad med därå hvilande skulder, dels erhåller halfva beloppet af de från lärjungarna i normalskolan för flickor inflytande terminsafgifter, det till högre lärarinneseminarier och den dämed förenade normalskolan för flickor utgående årliga anslaget måtte från och med år 1910 ökas med 66,100 kronor eller från 53,900 kronor till 120,000 kronor.

Sedermera ingaf öfverstyrelsen till Eders Kungl. Maj:t en ny skrivelse i berörda ärende, dagtecknad den 18 november 1908. Häre yttrar öfverstyrelsen, bland annat, att den föreslagna omorganisationen af högre lärarinneseminarier borde äga rum på sådant sätt, att den inträdde med en årsafdelning i sänder, samt att i följd häraf upprättandet af de föreslagna nya fem lektors- och sex ämneslärarinnetjänsterna borde fördelas på tre år. Under läsåret 1910—1911 borde upprättas tre lektorstjänster, två ämneslärarinnetjänster vid normalskolan och den föreslagna ordinarie lärarinnetjänsten vid hushållsskolan, under läsåret 1911—1912 en lektorstjänst och tre ämneslärarinnetjänster vid normalskolan samt under läsåret 1912—1913 den återstående lektorstjänsten. Den sålunda vidtagna förändringen i det ursprungliga förslaget skulle, enligt öfverstyrelsens förmenande, för år 1910 medföra å ena sidan en minskning i det förut beräknade ordinarie anslaget med 23,450 kronor, å andra sidan behöfvat af ett anslag af 15,500 kronor å extra stat.

*Ytterligare
framställ-
ningar af
öfverstyrelsen.*

Sedermera ingaf öfverstyrelsen till Eders Kungl. Maj:t ännu en skrivelse i ärendet, dagtecknad den 16 december 1908, däri öfverstyrelsen framlägger ännu ett förslag till stat för ifrågavarande läroanstalt, grundadt på af läroverkets rektor lämnade utredningar rörande arbetsfördelning och behöfvat af timlärare m. m. Den sålunda föreslagna staten upptager följande poster:

Rektor, arfvode	kronor	2,000
10 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar	»	40,000
10 lärarinnor, lön och	»	21,000
2 biträdande föreståndarinnor, arfvoden	»	400
5 » ämneslärarinnor, »	»	8,000
(4 efter 1,500 kronor, 1 efter 2,000 kronor)		
4 öfningslärarinnor, arfvoden	»	6,000
(1 efter 1,200 kronor, 2 efter 1,500 kronor, 1 efter 1,800 kronor)		
Timlärare, arfvoden	»	7,230
Rektors skrifbiträde, arfvode	»	500
Bibliotekarien,	»	400
Läkaren,	»	500
Vaktmästaren (äfven portvakt), arfvode	»	1,100
Eldaren,	»	500
Statsstipendier åt seminariets elever	»	500
	Summa kronor	88,130

Till detta förslag gör öfverstyrelsen följande erinringar. I förslaget upptoges icke den ordinarie adjunktstjänst, som för närvarande funnes upptagen å seminariets stat, då denna tjänst i enlighet med af öfverstyrelsen förut framställt förslag vid den nuvarande innehafvarens afgang skulle komma att indragas. Meningen vore, att de undervisningstimmar å seminariet, som för närvarande uppehöles af nämnde adjunkt, vid hans afgang skulle öfvertagas af timlärare och hans undervisning i normalskolan öfvertagas af lärarinnor. Öfverstyrelsen hölle för sin del icke osannolikt, att i samband härmed en ytterligare biträdande lärarinna kunde komma att behövas, men ansåge olämpligt att redan nu härom göra något närmare uttalande, då den nuvarande adjunktens afgang på grund af erhållet afsked med pension tidigast år 1913 torde ifrågakomma.

Beträffande anslag till ålderstillägg åt lärare och lärarinnor äfvensom till vikarier, funne öfverstyrelsen för sin del ur allmän budgetsynpunkt fördelaktigt att, därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna sådant lämpligt, kostnaden för dessa ändamål finge utgå från annat anslag, som härtill kunde lämna möjlighet, och borde under sådan förutsättning dessa poster ej upptagas i normalstaten.

Likaledes funne öfverstyrelsen lämpligt, att kostnaderna för belysning och uppvärmning med flera expenser, som hittills delvis bestridts genom medel å seminariets ordinarie stat, ej vidare upptoges å denna stat, utan i sin helhet bestredes genom inkomsten af lärjungarnas i normalskolan ter-

minsafgifter, äfvensom att den ränta och amortering för skuld å seminariets fastighet, som tillsvidare måste erläggas, ej heller upptoges å den ordinarie staten, utan bestredes genom nämnda terminsafgifter.

Å andra sidan ansåge öfverstyrelsen, att alla för hvarje år utgående arfvoden till personer, anställda i seminariets tjänst, borde upptagas i den ordinarie staten, hvarför öfverstyrelsen i det förut meddelade förslaget till normalstat upptagit arfvoden åt rektors skrifbiträde, läroanstaltens läkare och bibliotekarie äfvensom vaktmästare och eldare. Därjämte hade öfverstyrelsen i normalstaten uppfört ett belopp å 500 kronor till stipendier åt eleverna, hvilket belopp hittills på särskild framställning för hvarje gång plägat af Kungl. Maj:t årligen beviljas.

Angående behovet af timplärare vid högre lärarinneseminariet efter läroverkets omorganisation hade af rektor uppgjorts en beräkning, hvilken bland annat förutsatte timplärare såsom bestridande undervisningen under de timmar den vid läroverket anställde adjunkten för närvarande tjänstgjorde. Det belopp, som framgått ur nämnda beräkning och som upptagits i det förut meddelade förslaget till normalstat, måste anses som approximativt, beroende bland annat därpå, att arfvodena i detta fall måste ställa sig ganska olika med hänsyn till lärares eller lärarinnors olika kompetens. Så till exempel måste ett betydligt högre timarfvode beräknas för läraren i fysiologi och hälsolära än för lärarinnorna i de främmande språkens talöfning. Af detta skäl syntes det också fortfarande, såsom hittills, böra åligga direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk att för hvarje särskildt fall, inom de gränser för ändamålet beviljadt anslag medgäfvde, på rektors förslag bestämma beloppet af timplärarnas arfvode.

I fråga om öfvergångsstat för seminariet rörande budgetsåret 1910 ville öfverstyrelsen hänvisa till ett af rektor i sådant afseende uppgjort förslag. Detta förslag lyder sålunda:

Rektor, arfvode	kronor	2,000
8 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar	»	32,000
1 adjunkt, » » »	»	3,000
7 ordinarie lärarinnor, lön och tjänstgöringspenningar	»	14,700
Arfvoden åt 2 biträdande föreståndarinnor	»	400
» » 7 » ämneslärarinnor	»	11,500
» » öfningslärarinnor	»	6,000
» » timplärare	»	7,600
Rektors skrifbiträde	»	500
Bibliotekarien	»	400

Transport kronor 78,100

	Transport kronor	78,100
Läroverkets läkare	»	500
Vaktmästaren och portvakten	»	1,100
Eldaren	»	500
Statsstipendier åt seminariets elever	»	500
	eller tillhopa kronor	80,700

Härjämte skulle enligt rektors beräkning för år 1910 erfordras följande anslag å extra stat nämligen till den valfria fjärde årskursen 3,000 kronor, till hushållsskolan 3,000 kronor och till hyra för småskolan 3,000 kronor.

Öfverstyrelsen upptager härefter en af mig under hand framställd fråga angående lämpligheten af att införa terminsafgifter i seminariet och anför därvid, under hänvisning till ett af vederbörande kollegium afgifvet yttrande, som torde få biläggas detta protokoll (bil. IX), att vinsten för statsverket af sådana terminsafgifter skulle blifva föga afsevärd, på samma gång olägenheterna för eleverna af att samtidigt åläggas betalande af terminsafgift och få sin utbildningskurs förlängd med ett år skulle blifva mycket kännbara. Helt visst skulle detta för mången ung kvinna, som i annat fall kommit att med framgång ägna sig åt lärarinnekallet, utgöra ett hinder att genomgå seminariet. Utom det nämnda ville öfverstyrelsen äfven för sin del betona, att införandet af terminsafgifter för eleverna vid högre lärarinneseminariet skulle innebära ett uppgifvande af den eljest allmänt iakttagna principen, att undervisningen vid statens anstalter för lärarutbildningen i det väsentliga är kostnadsfri. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ansåge sig öfverstyrelsen hafva starkt vägande skäl att för sin del afstyrka införande af de ifrågasatta terminsafgifterna.

Statskontoret
angående den
föreslagna
löneregle-
ringen.

Genom nådig remiss anbefalldt att afgifva utlåtande i detta ärende, såvidt det anginge lönereglring vid högre lärarinneseminariet, har statskontoret i underdånig skrifvelse den 28 september 1908 förklarat sig icke kunna undgå att finna de för lärare i musik och gymnastik föreslagna aflöningsförmåner väl höga. Det syntes nämligen klart, att dessa båda ämnen icke kunde äga större betydelse för högre lärarinneseminariet än för folkskoleseminarier, utan snarare tvärtom. De från detta senare slag af seminarier utexaminerade lärarinnor blefve nämligen, i olikhet med hvad i allmänhet vore fallet med de från högre lärarinneseminariet utgångna lärarinnorna, mycket ofta sina elevers enda lärarinnor och hade således att meddela undervisning och öfning äfven i musik och gymnastik. Statskontoret ansåge därför, att läraren i musik vid högre lärarinneseminariet borde

kunna nöja sig med samma aflöningsförmåner som lärare i samma ämne vid folkskoleseminarierna eller för 16 timmars tjänstgöring i veckan tre lönegrader å 1,400, 1,600 och 1,800 kronor; och då tjänstgöringstiden för läraren i gymnastik, som vid ett folkskoleseminarium utgjorde 11 till 13 timmar i veckan, vid högre lärarinneseminarieret vore föreslagen till 12 å 15 timmar i veckan, syntes de vid folkskoleseminarierna nu utgående tre lönegraderna å 900, 1,100 och 1,300 kronor skäligen vid högre lärarinneseminarieret böra höjas till 1,100, 1,300 och 1,500 kronor. I öfrigt hade statskontoret icke något att erinra mot förslaget i hvad det afsåge aflöningar, arfvoden och villkor för uppflyttning i högre lönegrad.

I ekonomiskt afseende intaga högre lärarinneseminarieret och den därmed förenade normalskolan olika ställning till staten. Omkostnaderna bestridas i fråga om den förra läroanstalten helt och hållet af statsmedel, i fråga om den senare läroanstalten af inflytande terminsafgifter med tillskott af statsmedel. Beloppet af inkomster och utgifter fastställas i fråga om seminarieret af statsmakterna och i fråga om normalskolan, fränsetd tillskottet af statsmedel, af lokalstyrelsen. Teoretiskt sedt är i ekonomiskt hänseende seminarieret en statsanstalt, normalskolan en själfstyrd anstalt. I praktiken har emellertid denna skillnad icke kunnat uppehållas och i hvarje fall icke uppehållits. Sålunda bestrides en del af undervisningen i normalskolan af seminarierets lärare, hvilkas aflöningar bestämmas och betalas af staten, och en del af undervisningen å seminarieret af normalskolans lärare, hvilkas aflöningar bestämmas af direktionen och till en del betalas med elevavgifter. Vissa för den gemensamma förvaltningen erforderliga funktionärer, såsom sekreteraren hos direktionen, hafva aflönats med statsmedel, till i staten fastställda belopp, andra, såsom rektors skrifbiträde och räkenskapsbiträde samt bibliotekarien, hafva aflönats med läroverkets egna medel, till af direktionen bestämda belopp. Äfven vissa aflöningsförmåner för seminarierets lärarpersonal, såsom hyresersättningar och hyresbidrag, hafva utgått af elevavgifter till belopp, som direktionen ägt fastställa. På så sätt hafva de båda läroanstalterna kommit att i förvaltningshänseende utgöra en enhet med gemensam bokföring. Omkostnaderna för det sålunda som en enhet betraktade läroverket bestridas dels af staten dels af läroverkets egna medel. Af de olika utgiftsposterna bestämmas somliga af statsmakterna, andra af lokalstyrelsen. Principiellt samma ställning intager hushållsskolan, hvars räkenskaper bokföras för sig.

*Departements-
chefen ang.
läroverkets
ställning till
staten.*

Emot den ställning, läroverket sålunda intager, vore i och för sig intet att erinra, därest läroverket såsom en enskild anstalt i sista hand bure

ansvaret för sin ekonomi. Men då läroverket tillgodoser ett statsändamål, har detta ansvar ansetts böra påhvila staten. Sålunda har, såsom förut påvisats, Kungl. Maj:t under de senare åren oupphörligen måst träda emellan för att utfylla uppkomna brister i såväl seminariets och normalskolans som ock hushållsskolans räkenskaper.

Att nu närmare ingå på olägenheterna af dylika år efter år framställda efterkraf torde icke vara erforderligt, då det i allt fall synes uppenbart, att missförhållandet, som hotar att blifva konstant, måste afhjälpas. I sådant afseende har öfverstyrelsen framställt tvenne förslag. Enligt det ena förslaget skulle staten öfvertaga kostnaderna för hela undervisningen vid läroverket jämte en del af de öfriga utgifterna. Af terminsafgifterna skulle en del, som öfverstyrelsen ansett lämpligen böra sättas till dessas halfva belopp, ingå till statsverket och den återstående delen användas till bestridande af läroverkets öfriga utgifter. Enligt det andra förslaget skulle samtliga aflöningar betalas af staten och öfriga utgifter bestridas med terminsafgiftsmedel samt hvad af dessa medel återstode inlevereras till statsverket. Enligt båda förslagen skulle terminsafgifternes storlek, d. v. s. beloppet af en del af läroverkets inkomster äfvensom beloppet af en del af läroverkets utgifter fortfarande bestämmas af direktionen, som alltså i sista hand komme att bestämma beloppet af de till statsverket inflytande terminsafgiftsmedlen. Jämförda med hvad nu är förhållandet, afse dessa förslag, såvidt jag fattat dem rätt, icke någon principiell ändring i läroverkets ställning till staten, endast en begränsning men ej ett upphäfvande af läroverkets ekonomiska själfstyrelse. Läroverket skulle fortvarande vara i afsaknad af en på förhand fastställd, i detalj utarbetad förvaltningsplan, utan hvilken reda och ordning i läroverkets ekonomiska förhållanden icke torde vara att förvänta. Den enda utvägen att vinna detta mål synes mig vara, att, när nu en gång utvecklingen gått i den riktning att det ekonomiska ansvaret för läroverket i dess helhet öfverflyttats på staten, steget tages fullt ut, så att staten, med öfvertagande af dispositionsrätten öfver terminsafgifterna och rätten att bestämma dessas storlek, ikläder sig ansvarigheten för läroverkets samtliga utgifter och bestämmer dessas belopp.

Af skäl, som myndigheterna anført, torde emellertid terminsafgifter ej böra upptagas af lärjungarna i seminariet.

Den princip, jag sålunda anser böra läggas till grund för ordnandet af läroverkets ekonomiska förhållanden, kan emellertid icke fullt genomföras, åtminstone icke omedelbart.

Det första undantaget gäller hushållsskolan. Jag är nämligen icke öfvertygad om att de former, under hvilka berörda läroanstalt verkar,

äro sådana, att de kunna läggas till grund för en ekonomisk plan, som skulle gälla en tid bortåt. Hushållsskolans lägre kurs är för närvarande en i förhållande till normalskolans fristående institution, däri de från denna skola afgångna lärjungar, som sådant önska, vinna inträde. Jag är tveksam, huruvida undervisningen i huslig ekonomi, på så sätt anordnad, har fått sin rätta plats i den högre kvinnliga skolbildningen. Det kan ifrågasättas, huruvida icke den fostran för husmoderns kall, som skolan öfver hufvud taget kan gifva, är ett så allmänt kvinnointresse, att den bör ingå som en integrerande del i den egentliga flickskolans för alla dess lärjungar obligatoriska undervisning. Det vill synas, som om en sådan förändring skulle stå i samklang med de kraf, som nu för tiden framställas på en omläggning af skolans verksamhet i mera praktisk riktning. Härtill kommer, att hushållskolans högre kurs endast en helt kort tid haft sin nuvarande organisation, däri erfarenheten möjligen kan påkalla ändringar. Vid sådant förhållande anser jag, att staten visserligen som hittills bör understödja, men icke öfvertaga den med högre lärarinneseminariet förenade hushållskolan.

Det andra undantaget gäller äganderätten till läroverksbyggnaden med därtill hörande tomt. I en af förut berörda underdåniga skrivelser har öfverstyrelsen hemställt, att staten skulle öfvertaga nämnda fastighet med därvid häftande gäld. Principiellt är jag af samma mening som öfverstyrelsen, ehuru jag af praktiska skäl anser, att med denna öfverlåtelse någon tid bör anstå. Förhållandet är nämligen, att ett förslag om uppförande för läroverkets räkning af ny byggnad å staten tillhörig tomt för närvarande är på Eders Kunql. Maj:ts pröfning beroende. Om detta förslag vinner afseende, torde med läroverkets fastighet böra så förfaras, att den antingen öfvertages af staten, därest den kan disponeras för något dess ändamål, därvid staten betalar skulden å fastigheten samt bestrider kostnaderna för nytt läroverkshus, eller ock försäljes, därvid köpeskillingen användes till betalande af nämnda skuld och öfverskottet lämnas som bidrag till statens kostnader för det nya läroverkshuset. Intill frågan om nybyggnad för seminariet blir afgjord, torde någon ändring i fråga om äganderätten till berörda fastighet ej böra vidtagas.

Det tredje undantaget gäller bestämmandet af timplärarnas arfvoden. Af skäl, som öfverstyrelsen framhållit, kommer läroverket att under alla förhållanden behöfva anställa timplärare. Behovvet af sådana lärare kommer att växla från år till år, beroende på antalet erforderliga parallellafdelningar. På grund häraf torde de för ifrågavarande ändamål nödiga medel böra äskas å extra stat, på det att läroverkets stat i dess helhet må erhålla den elasticitet, att den städse smyger sig efter det i hvarje fall

förhandenvarande undervisningsbehovet. Inom gränserna för de anslag, som må komma att för ändamålet anvisas, bör, af skäl, som myndigheterna anfört, direktionen äga rätt att bestämma ifrågavarande lärares arfvoden. Dessa kunna nämligen icke på förhand fixeras. Det kan sålunda befinnas erforderligt att exempelvis för undervisning i fysiologi betala en vida större timpenning än för undervisning i språk.

*Departements-
chefen ang.
organisations-
frågan.*

Studiernas fördjupning förutsätter koncentration. Det är på grund häraf, som studerande vid de allmänna läroverken, när han flyttats till gymnasiet näst högsta ring, äger rätt att bortvälja vissa ämnen. Fortsätter han sedermera sina studier i syfte att aflägga någon af filosofiska fakultetens lägre examina, kan han ytterligare inskränka ämnenas antal, och i den filosofiska fakultetens högsta examen är endast ett ämne obligatoriskt. Denna princip om inskränkning af antalet obligatoriska ämnen, i den mån studiet fortskrider, har lagts till grund för myndigheternas förslag angående seminariets organisation. Sålunda skulle antalet obligatoriska ämnen reduceras från tio i den lägre kursen till fyra i den högre kursen. På en tämligen bred allmänbildning i den förra skulle byggas en djupare specialbildning i den senare. Denna anordning anser jag i princip riktig. Och äfven i detalj synes mig förslaget så väl genomtänkt, att det bör utan större förändringar genomföras, under förutsättning att de för ändamålet nödiga medlen varda beviljade.

Gifvetvis har jag hyst någon tvekan om lämpligheten af att förlänga studiekursen med ett år. Men vid öfvervägande däraf, att de, som utexaminerats från seminariet, skola vara skickade att meddela undervisning af i hufvudsak samma art som de, hvilka aflagt filosofisk ämbetsexamen vid universiteten, har jag låtit denna tvekan fara. Och jag har därvid jämväl tagit hänsyn därtill, att Eders Kungl. Maj:t genom framläggande för innevarande års Riksdag af nådig proposition angående kommunala och enskilda läroanstalter vidtagit åtgärder i syfte att bereda ifrågavarande lärarinnor en väsentlig förbättring i deras ekonomiska ställning. Det torde icke kunna anses anmärkningsvärdt, om staten, på samma gång den bereder lärarinnorna förmånligare aflöningsvillkor, något skärper fordringarna på deras utbildning. Ostridigt torde för öfrigt vara, att dessa åtgärder i förening äro ägnade att i afsevärd mån höja undervisningen vid de högre flickskolorna.

I fråga om normalskolan, hvars organisation är grundad på en längre tids erfarenhet, hafva myndigheterna icke ifrågasatt någon ombildning. Och ej heller jag anser några ändring i organisatoriskt afseende för närvarande erforderlig.

Med hänsyn till seminariets ändamål torde ingen invändning kunna göras mot myndigheternas uppfattning, att undervisningen därstädes bör bestridas af personer med lektors kompetens och aflöning. Nu framgår det af den tabell, jag förut lämnat till belysning af undervisningens omfattning å seminariet (bil. V), att antalet tjänstgöringstimmar därstädes efter den föreslagna organisationens genomförande skulle komma att uppgå till omkring 209 i veckan. Då vidare, såsom jag förut omnämnt, lektor skulle vara skyldig att tjänstgöra 18—20 timmar i veckan, följer häraf, att minst tio lektorer, rektor inräknad, erfordras för uppehållande af undervisningen å gymnasiet. Som för närvarande vid läroverket endast finnas fem lektorstjänster, måste alltså fem nya sådana tjänster upprättas.

Såsom hittills skett, bör till rektor förordnas någon af lektorerna. Rektor bör åtnjuta de nu fastställda kontanta aflöningsförmånerna samt dessutom, i likhet med rektorer vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna, förmånen af fri bostad eller hyresersättning. Om min förut uttalade mening angående läroverkets ekonomiska ställning vinner afseende, bör hyresersättningens belopp bestämmas, icke af direktionen, utan af Eders Kungl. Maj:t. De härför nödiga medlen torde lämpligen kunna utgå af terminsafgifterna.

Äfven lektorerna böra åtnjuta nu fastställda löneförmåner. De hyresbidrag, som nu utgå till dessa lärare, böra, af skäl som rektor anfört, fortfarande beviljas, så länge Stockholms kommun bereder lektorerna vid hufvudstadens läroverk sådan förmån. Nämnda bidrag böra icke betraktas som en ordinarie löneförmån, utan som en tillfällig löneförstärkning, på hvilken vederbörande icke hafva rättsanspråk. Beloppet bör bestämmas af Eders Kungl. Maj:t och de för ändamålet nödiga medlen utgå af terminsafgifterna.

Med frånräkning af lektorerna samt timlärare och timlärarinnor utgöres ämnesläroverkspersonalen vid läroverket af en adjunkt, fyra ordinarie och åtta extra ordinarie ämneslärarinnor eller tillhoppa tretton lärarkrafter (bil. III). Dessa hafva sin hufvudsakliga tjänstgöring i normalskolan med undantag af den biträdande föreståndarinnan för seminariet, hvilken icke har någon undervisningsskyldighet. Då normalskolan skulle bibehålla sin organisation oförändrad, behöfves därstädes jämväl för framtiden samma antal lärarkrafter. Och då jag i likhet med öfverstyrelsen anser, att adjunktstjänsten vid läroverket bör, vid den nuvarande innehafvarens afgang, indragas, kommer antalet erforderliga lärarinnetjänster att uppgå till 13. Af dessa böra enligt öfverstyrelsens förslag nio vara ordinarie och fyra biträdande ämneslärarinnetjänster. Af de nio ordinarie ämneslärarinnorna skulle åtta hafva sin hufvudsakliga tjänstgöring i klasserna öfver de för-

beredande och en hafva sin hufvudsakliga tjänstgöring i de förberedande klasserna, där hon tillika skulle handleda seminariets elever i småskoleundervisningens metodik. För ändamålet behöfva fem ordinarie ämneslärarinnetjänster upprättas. Jag biträder öfverstyrelsens ifrågavarande förslag.

De ordinarie ämneslärarinorna skulle aflönas enligt de i sådant afseende nu gällande bestämmelser. Två af dem skulle tjänstgöra som biträdande föreståndarinnor, den ena vid seminariet, den andra vid normalskolan, och för detta uppdrag åtnjuta särskild ersättning utöfver den ämneslärarinna tillkommande aflöning. Denna särskilda ersättning utgår nu i form af arvode å 200 kronor, hvarjämte båda de biträdande föreståndarinnorna erhålla hyresbidrag till af direktionen bestämda belopp. För min del anser jag, att den godtgörelse, hvarom nu är fråga, bör utgå endast i *en* form, nämligen såsom fri bostad eller hyresersättning. Beloppet af denna ersättning bör bestämmas af Eders Kungl. Maj:t och de härför erforderliga medlen utgå af terminsafgifterna. Jag har tänkt mig, att hyresersättningen för närvarande skulle bestämmas till 750 kronor för hvardera föreståndarinnan.

Hvad angår de fyra återstående lärarinorna, skulle dessa enligt öfverstyrelsens förslag benämnas biträdande ämneslärarinor och tillsättas medelst förordnande, och deras aflöning skulle utgå i form af arvoden i tre aflöningsgrader, nämligen för tre, som skulle hafva sin hufvudsakliga tjänstgöring i de förberedande klasserna och första klassen öfver de förberedande, respektive 1,500, 1,800 och 2,100 kronor och för en, som skulle hafva sin hufvudsakliga tjänstgöring å stadiet öfver sistnämnda klass, respektive 2,000, 2,250 och 2,500 kronor. För min del anser jag, att aflöningen för biträdande ämneslärarinna af den förra gruppen bör sättas till respektive 1,500, 1,750 och 2,000 kronor och för biträdande ämneslärarinna af den senare gruppen till respektive, 1,800, 2,050 och 2,300 kronor.

Ifrågavarande lärarinor skulle alltså icke erhålla fast anställning ej heller rätt till pension. Och för min del finner jag det helt naturligt, att icke hela den vid läroverket erforderliga lärarinnepersonalen sättes på ordinarie stat, ty en sådan anordning skulle dels kunna vara oläglig, därest en omorganisation af normalskolan behöfde vidtagas, dels ock försvåra en gagnelig cirkulation af lärarinnekrafter mellan normalskolan och de skolor, för hvilka denna är afsedd att utgöra en förebild. Öfverstyrelsen har emellertid tänkt sig möjligheten af att pensionsförhållandena för nämnda lärarinor skulle kunna ordnas på sätt, som kan komma att blifva föreskrifvet i fråga om pension för lärare och lärarinor vid statsunderstödda enskilda läroverk. Då emellertid frågan härom är beroende på Eders

Kungl. Maj:ts pröfning, har öfverstyrelsen velat afvakta utfärdandet af bestämmelser uti nämnda afseende, innan öfverstyrelsen framlägger förslag beträffande pension för nu ifrågavarande lärarinnor.

Af förut åberopade tabell (bil. III) framgår, att vid läroverket vidare äro anställda en teckningslärarinna, en musiklärarinna, en gymnastiklärarinna och en handarbetslärarinna.

Enligt öfverstyrelsens förslag skulle ifrågavarande lärarinnor hafva samma ställning som de biträdande ämneslärarinnorna och följaktligen tillsättas medelst förordnande, åtnjuta aflöning i form af arfvode samt vara i afsaknad af pensionsrätt. Öfverstyrelsen har dock tänkt sig, att äfven dessa lärarinnor skulle kunna komma i åtnjutande af pension enligt samma grunder, som må varda föreskrifna i fråga om lärarpersonalen vid enskilda läroverk. För min del anser jag, att, om läroverket i dess helhet skall, på sätt jag förordat, göras till statsanstalt, den för undervisningen i öfningsämnenas erforderliga lärarpersonalen bör erhålla en fastare ställning, och tillåter jag mig i sådant afseende erinra därom, att motsvarande lärarpersonal vid de allmänna läroverken uppbär lön å stat, är berättigad till pension samt vid förfall på grund af sjukdom äger åtnjuta en del af de med tjänsten förenade aflöningsförmånerna. Öfningslärarna vid folkskoleseminarierna åtnjuta visserligen aflöning i form af arfvode, men deras ställning är i allt fall tryggad genom både pensionsrätt och rätt att under sjukdom uppbära en del af aflöningsförmånerna vid deras tjänster. Då i följd af öfningsämnenas alltjämt stigande betydelse tjänstgörings-skyldigheten i dessa ämnen vid en eventuell omorganisation af normal-skolan skulle snarare komma att ökas än minskas, ser jag intet hinder för att öfningslärarna vid ifrågavarande läroanstalt tillförsäkras samma fasta ställning som motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, i hvilket fall de skulle komma att underkastas pensionslagens bestämmelser i fråga om pensionsrätt, pensionsålder och pensionsbidrag. Vid förfall på grund af sjukdom böra de få åtnjuta tre fjärdedelar af lönen.

Enligt öfverstyrelsens förslag skulle lärartjänsterna i teckning, musik och gymnastik jämväl kunna innehafvas af män. Jag är af samma mening.

Jag biträder likaledes öfverstyrelsens förslag, att teckningsläraren eller teckningslärarinnan skall för en tjänstgöring af 20 till 22 veckotimmar åtnjuta aflöning i tre aflöningsgrader å respektive 1,800, 2,000 och 2,200 kronor samt att handarbetslärarinnan skall för en tjänstgöring af 22 till 24 veckotimmar åtnjuta aflöning i tre aflöningsgrader å respektive 1,500, 1,700 och 1,900 kronor.

För läraren eller lärarinnan i musik har öfverstyrelsen föreslagit en tjänstgöringsskyldighet af 15 till 16 veckotimmar och en aflöning af 1,500 kronor i första, 1,700 kronor i andra och 1,900 kronor i tredje aflöningsgraden. Statskontoret har, såsom jag förut omnämnt, ansett, att aflöningen vid denna tjänst bör bestämmas till respektive 1,400, 1,600 och 1,800 kronor. Hvad nu först angår tjänstgöringstiden, så skulle i normalskolans förberedande klasser erfordras 3, i de öfriga klasserna 8 (bil. II) och i seminariet 3 (bil. V) eller tillhopa 14 tjänstgöringstimmar. Vid sångundervisningen behöfver någon uppdelning af klasser i parallellafdelningar ej äga rum. Jag anser, att läraren eller lärarinnan i musik bör för högst 14 timmars undervisning i veckan åtnjuta aflöning i tre aflöningsgrader å respektive 1,200, 1,400 och 1,600 kronor.

För läraren eller lärarinnan i gymnastik med en tjänstgöring af 12 till 15 timmar i veckan har öfverstyrelsen föreslagit en aflöning af 1,200 kronor i första, 1,500 kronor i andra och 1,800 kronor i tredje lönegraden. Statskontoret har ansett aflöningen böra sättas till respektive 1,100, 1,300 och 1,500 kronor. Jag instämmer med öfverstyrelsen i afseende på aflöningen i första lönegraden och med statskontoret i fråga om beloppet af ålderstilläggen och anser förty, att läraren eller lärarinnan i gymnastik bör för en tjänstgöring af 12 till 15 timmar i veckan åtnjuta aflöning i tre aflöningsgrader å respektive 1,200, 1,400 och 1,600 kronor.

Öfverstyrelsens förslag, att öfningslärare för tjänstgöring utöfver den normala må åtnjuta ersättning, beräknad efter veckotimme, till belopp af 100 kronor för ämnena teckning, musik och gymnastik samt 70 kronor för handarbete, biträder jag, dock med tillägg, att arfvode för extra tjänstgöring ej må, utan Eders Kungl. Maj:ts tillstånd, utgå för mera än fyra veckotimmar till en och samma lärare eller lärarinna.

Med hänsyn till hvad sålunda förordats i afseende å tjänstgöringens omfattning och lönernas belopp, bör förbud för öfningslärartjänsternas förening med andra tjänster ej stadgas.

Till belysning af tjänstgöringens fördelning på de olika lärarkrafterna efter den föreslagna organisationens genomförande har jag låtit upprätta en tabell, som torde få bifogas detta protokoll (bil. VI). Af denna tabell framgår, att läroverket, utöfver den nu nämnda lärarpersonalen, jämväl skulle vara i behof af ett antal timplärare i vissa ämnen. Jag angifver nu antalet tjänstgöringstimmar för timplärarna i de olika ämnena jämte de arfvodesbelopp för veckotimme, som läroverkets rektor anser för närvarande skäligen kunna bestämmas:

Litteratur- och konsthistoria (högre kursen)	10 t. à 190 kr. = kr. 1,900: —
Tyska och engelska	8 » » 160 » = » 1,280: —
Geografi (högre kursen)	9 » » 190 » = » 1,710: —
Historia	2 » » 160 » = » 320: —
Fysiologi och hälsolära (seminariet).....	3 » » 190 » = » 570: —
» » » (normalskolan).....	2 » » 100 » = » 200: —
Talöfningar i tyska, engelska och franska	6 » » 100 » = » 600: —

eller tillhopa kronor 6,580: —

Såsom jag förut omnämnt, kommer behovet af timlärare att växla, beroende på antalet parallellafdelningar. Jag har jämväl påvisat, att timlärarnas ersättning ej kan på förhand fixeras, äfvensom att de för ifrågasvarande ändamål erforderliga medel böra äskas å extra stat.

Vikariatsarfvodena torde böra bestämmas sålunda, för år räknadt:

till vikarie för lektor eller adjunkt 2,000 kronor, därest vikarien aflagt de examina och öfriga prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk, eljest 1,800 kronor;

till vikarie för ordinarie ämneslärarinna 1,800 kronor;

till vikarie för lärare eller lärarinna i öfningsämne arfvode till samma belopp som lönen i första aflöningsgraden vid befattningen jämte arfvodet för extra tjänstgöring; samt

till vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor.

Såsom jag förut omnämnt, bör den ifrågasatta omorganisationen af *Tiden för den seminariet genomföras efter hand på så sätt, att en årsklass åt gången, föreslagna nedifrån och uppåt räknadt, ombildas i enlighet med de nya bestämmel- organisa- tionens genom- serna. Frågan är nu, när denna ombildning kan sättas i gång. Härvid förändringens genomförande.* bör tagas i öfvervägande, att, då omorganisationen skulle kräfvat en tid af fyra år, det är angeläget, att den snarast möjligt får taga sin början. Å andra sidan måste härvid beaktas, att, enligt gällande bestämmelser, inträdespröfningarna till seminariet skola äga rum vid vårterminens slut, d. v. s. i början af juni månad, dock med rätt för direktionen att, om särskilda omständigheter därtill föranleda, anordna dylik pröfning äfven på annan tid. Det bör sålunda redan på våren vara klart, huruvida omorganisationen skall börja påföljande hösttermin. Detta icke så mycket med hänsyn till själfva inträdespröfningen, hvilken i hvarje fall torde kunna anordnas enligt de nu gällande bestämmelserna, som fastmer för att lärjungarna må kunna veta, huruvida den kurs, till inträde hvare de

hafva för afsikt att anmäla sig, skall blifva treårig eller fyraårig. Denna fråga torde emellertid kunna antagas vara afgjord redan i maj månad innevarande år. I värsta fall torde inträdespröfningarna kunna uppskjutas till augusti månad innevarande år. Under sådana omständigheter torde hinder ej möta att höstterminen 1909 låta den första årsafdelningen vid seminariet organiseras i enlighet med de ifrågasatta nya bestämmelserna.

De förordade nya lärartjänsterna skulle, såsom öfverstyrelsen i en senare skrifvelse framhållit, gifvetvis ej upprättas på en gång. Enligt min mening böra upprättas: från och med den 1 januari 1910 två ordinarie och fyra biträdande ämneslärarinnetjänster samt en lärar- eller lärarinnetjänst i hvardera af ämnena teckning, musik och gymnastik, äfvensom en lärarinnetjänst i handarbete; från och med den 1 juli 1910 tre lektorstjänster; från och med den 1 juli 1911 en lektorstjänst och två ordinarie ämneslärarinnetjänster samt från och med den 1 juli 1912 den återstående nya lektorstjänsten; hvarjämte den återstående nya ordinarie ämneslärarinnetjänsten skulle upprättas vid den nuvarande adjunktens afgang.

*Normalstat
för seminariet.*

Jag öfvergår nu till att lämna en redogörelse för läroverkets utgifter efter den ifrågasatta omorganisationens genomförande.

1) *Aflöningarna för lärarpersonalen.*

Begynnelseaflöningarna för lärarpersonalen skulle blifva:

för rektor, arfvode	kronor	2,000: —
» 10 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar.....	»	40,000: —
» 9 ämneslärarinnor, dito.....	»	18,900: —
» 1 biträdande ämneslärarinna, arfvode	»	1,800: —
» 3 » ämneslärarinnor, arfvode à 1,500 kro- nor hvardera.....	»	4,500: —
» 1 lärare eller lärarinna i teckning, lön.....	»	1,800: —
» 1 » » i musik, dito	»	1,200: —
» 1 » » i gymnastik, dito	»	1,200: —
» 1 lärarinna i handarbete, dito	»	1,500: —

utgörande dessa poster tillhopa kronor 72,900: —

Härtill komma timlärarnas arfvoden, beräknade till 6,580 kronor, hvilket belopp bör äskas å extra stat.

Det för vikariatsersättning erforderliga beloppet kan ej på förhand beräknas. Medel torde för ändamålet framdeles, liksom hittills varit fallet, kunna beredas af de allmänna besparingarna, till hvilka besparingar å seminariets stat ingå.

Beloppet af ålderstilläggen skulle enligt öfverstyrelsens beräkning uppgå till 18,900 kronor. Jag instämmer häri och anser, att detta belopp bör utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel upptagna förslagsanslag med rubrik ålderstillägg, hvilket anslag bör för ändamålet höjas med 19,000 kronor.

2) *Öfriga aflöningar.*

För närvarande är i staten upptagen en sekreterare hos direktionen med arfvode å 300 kronor. Denna post skulle utgå, då någon särskild sekreterare ej erfordras, sedan läroverket ställts under öfverinseende af direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk.

För närvarande äro anställda skrifbiträde åt rektor med arfvode å 500 kronor och räkenskapsbiträde åt rektor med arfvode å 400 kronor. Efter den förenkling i räkenskapsföringen, som skulle blifva en följd af den af mig förordade förändringen i afseende å läroverkets ekonomiska ställning, skulle något särskildt räkenskapsbiträde ej erfordras. Arfvodet till rektors skrifbiträde bör sättas till 500 kronor.

För närvarande utgår ett arfvode å 300 kronor till bibliotekarien. Detta bör höjas till 400 kronor.

För närvarande är i staten upptaget ett belopp å 250 kronor till seminariets läkare, hvarjämte direktionen fastställt ett arfvode å 250 kronor till normalskolans läkare. Dessa poster böra sammanslås, så att i staten uppföres en läkare med arfvode å 500 kronor.

Vaktmästaren vid läroverket — befattningen i fråga innehafves för närvarande af en kvinna — åtnjuter i staten uppförd lön å 600 kronor jämte förmånen af fri bostad, bestående af två rum och kök. Hon tjänstgör tillika som portvakt och uppbar härför det i staten för ändamålet upptagna arfvodet å 100 kronor. Med vaktmästarlönen torde följa rätt till extra lönetillägg för år 1908, uppgående till 90 kronor. Samtliga aflöningsförmåner uppgå alltså, bostaden oräknad, till 790 kronor. Emellertid ombesörjer vaktmästaren enligt uppgift af rektor jämväl städningen å seminariet och uppbar härför det i staten för städning vid seminariet och normalskolan upptagna beloppet å 300 kronor jämte 100 kronor af terminsafgiftsmedlen, eller tillhoppa 400 kronor, hvaraf dock någon del afgår till vid städningen erforderlig hjälp. Det torde hafva varit med hänsyn härtill, som öfverstyrelsen i sitt senare statförslag uppfört en vaktmästartjänst med arfvode af 1,100 kronor. För egen del har jag tagit under öfvervägande, huruvida ej ifrågasvarande befattningshafvares aflöning borde regleras i likhet med hvad under senare åren ägt rum i fråga om andra vaktmästare vid statens verk. En sådan anordning, som för öfrigt skulle stöta på flera praktiska svårig-

heter, torde emellertid ej böra vidtagas annat än efter föregående utredning angående öfriga skolvaktmästares aflöningsförhållanden. Som det emellertid är lämpligt, att vaktmästar- och portvaktssysslan förenas och då innehafvaren af dessa sysslor bör erhålla en aflöningsförbättring, ungefärligen motsvarande det för år 1908 utgående extra lönetillägget, bör i staten uppföras en vaktmästare, tillika portvakt, med lön 600 kronor och arfvode 200 kronor jämte fri bostad.

Det i staten uppförda anslaget till städning, 300 kronor, bör ej upptagas särskildt utan ingå i det allmänna expensanslaget, till hvilket jag senare återkommer. Hinder torde ej möta att framdeles, liksom hittills skett, uppdraga åt vaktmästaren att mot särskild godtgörelse ombesörja städningen af seminariet.

I staten är vidare uppförd en post å 300 kronor till eldning i värmeapparaten. Den, som ombesörjer detta åliggande, uppbär, förutom nämnda belopp, ett af direktionen fastställt tilläggsarfvode å 200 kronor. Jag anser, att i staten bör uppföras en eldare med arfvode 500 kronor.

I staten äro vidare uppförda 3,800 kronor till hyra, hvilket belopp, såsom jag förut omnämnt, användes till egendomens onera och underhåll, 1,500 kronor till ved, vedsågning, gas- och vattenförbrukning samt 450 kronor till diverse utgifter. Samtliga dessa poster böra ingå i det allmänna expensanslaget.

I staten böra alltså upptagas ytterligare följande aflöningar:

till rektors skrifbiträde, arfvode	kronor	500: —
» bibliotekarien, dito	»	400: —
» läkaren, dito	»	500: —
» vaktmästaren, tillika portvakt, jämte fri bostad, lön 600 kronor och arfvode 200 kronor.....	»	800: —
» eldaren, arfvode	»	500: —

eller således tillhopa kronor 2,700: —

Under den senare tiden har Kungl. Maj:t, på af vederbörande för hvarje gång gjord underdånig framställning, årligen anvisat ett belopp af 500 kronor till stipendier åt elever vid seminariet. Jag anser, att i staten bör för ifrågavarande ändamål uppföras ett belopp af 500 kronor.

Samtliga nu angifna utgifter böra bestridas med statsmedel.

3) Öfriga utgifter.

Enligt en af läroverkets rektor gjord beräkning skulle expensanslaget komma att innefatta följande utgiftsposter:

avgifter för fastigheten.....	kronor	2,000: —
lyse och bränsle.....	»	4,000: —
renhållning.....	»	800: —
städning, tamburvakt m. m.....	»	1,700: —
underhåll och inköp af materiell.....	»	1,800: —
annonsering.....	»	800: —
tryckning.....	»	1,000: —
diverse utgifter (för telefon, skrifmateriell, tvätt, förbrukningsartiklar för kemiska laborationer m. m.)	»	1,900: —
		<hr/>
		eller således tillhopa kronor 14,000: —

Det för ändamålet erforderliga beloppet torde alltså bära upptagas till 14,000 kronor.

Till hyresersättningar och hyresbidrag skulle erfordras:

till hyresersättning åt rektor.....	kronor	1,700: —
» » » 2 biträdande föreståndarinnor, 750 kronor hvar.....	»	1,500: —
» hyresbidrag åt 9 lektorer, 700 kronor hvar.....	»	6,300: —
		<hr/>
		eller således tillhopa kronor 9,500: —

Det för ändamålet erforderliga beloppet bör sättas något högre, på det att Kungl. Maj:t, där sådant med hänsyn till omständigheterna erfordras, må kunna något höja ifrågavarande ersättningar och bidrag. Beloppet ifråga torde bära sättas till 11,000 kronor.

Jag har förut visat att för räntor och amorteringar under år 1909 erfordras ett belopp af 6,279 kronor 97 öre. Då det för ifrågavarande ändamål nödiga belopp kommer att med hvarje år undergå någon minskning, torde det bära sättas till 6,250 kronor.

Sistnämnda tre utgiftsposter å tillhopa 29,750, eventuellt 31,250 kronor bära bestridas med terminsafgifter, hvilkas årliga belopp beräknats till 33,930 kronor. Öfverskottet bör användas till en skyndsammare amortering af läroverkets skulder. Jag anser det icke tjäna till någonting att, såsom öfverstyrelsen föreslagit, öfverlämna öfverskottet till statsverket. Det kommer i allt fall statsverket till godo, fastän på ett enklare och naturligare sätt. När läro-

verkets skulder äro betalda, då kan det vara skäl att upptaga öfverstyrelsens berörda förslag till ompröfning.

De föreskrifter, som för nu ifrågakvarande ändamål erfordras, böra affattas så, att af terminsafgifterna må uttagas till expenser högst 14,000 kronor, till hyresersättningar och hyresbidrag högst 11,000 kronor samt att öfverskottet af terminsafgifter skola användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder.

Vidare erfordras åtskilliga anslag å extra stat.

Jag har förut visat, att till arfvoden åt timplärare erfordras ett belopp af 6,580 kronor.

Intill dess läroverkets byggnadsfråga blifvit löst, behöfs ett anslag af 3,000 kronor till förhyrande af lokal åt normalskolans fyra lägsta klasser.

För uppehållande af undervisningen i hushållsskolan är på extra stat för år 1909 anvisadt ett belopp af 6,000 kronor. Jag anser, att detta belopp bör höjas till 6,200 kronor, på det att den biträdande föreståndarinnans aflöning må kunna höjas från 1,800 kronor till 2,000 kronor.

A extra stat erfordras alltså tillhoppa ett belopp af 15,780 kronor.

Statens utgifter för läroverket efter den föreslagna organisationens genomförande blifva alltså:

1) anslag å ordinarie stat		
särskildt anslag till aflöningar och stipendier	kronor	76,100: —
höjning af anslaget till ålderstillägg	»	19,000: —
2) anslag å extra stat	»	15,780: —
	eller således tillhoppa kronor	110,880: —

För ifrågakvarande ändamål är för år 1909 anvisadt:

1) anslag å ordinarie stat.....	kronor	53,900: —
2) » » extra »	»	29,000: —
	eller således tillhoppa kronor	82,900: —

Omorganisationen jämte löneregleringen kommer alltså att förorsaka statsverket en merkostnad af 27,980 kronor, hvarvid dock är att märka, att efter omorganisationens genomförande ett belopp af inemot 4,000 kronor mera än för närvarande skulle användas till amortering af läroverkets skulder.

Ett af mig uppgjort förslag till normalstat torde få bifogas detta protokoll (bil. VII).

Stat för år
1910.

Den ordinarie staten för år 1910 erhålles genom att dels ur nyssnämnda förslag till normalstat afföra två lektors- och tre ämneslärarinne-

tjänster, hvilka skulle upprättas efter år 1910, dels däri uppföra den nuvarande adjunktstjänsten och kommer alltså att lyda sålunda:

Rektor, arfvode	kronor	2,000: —
8 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar, 4,000 kronor hvar	»	32,000: —
1 adjunkt, dito	»	3,000: —
6 ämneslärarinnor, dito, 2,100 kronor hvar	»	12,600: —
1 biträdande ämneslärarinna, arfvode	»	1,800: —
3 » ämneslärarinnor, dito, 1,500 kronor hvar	»	4,500: —
1 lärare eller lärarinna i teckning, lön	»	1,800: —
1 » » » musik, dito	»	1,200: —
1 » » » gymnastik, dito	»	1,200: —
1 lärarinna i handarbete, dito	»	1,500: —
Rektors skrifbiträde, arfvode	»	500: —
Bibliotekarie, dito	»	400: —
Läkare, dito	»	500: —
Vaktmästare, tillika portvakt, fri bostad samt lön 600 kronor och arfvode 200 kronor	»	800: —
Eldare, arfvode	»	500: —
Stipendier	»	500: —
<u>Summa kronor</u>		<u>64,800: —</u>

Höjningen af anslaget till ålderstillägg torde för år 1910 bära sättas till 15,000 kronor.

Af terminsafgifterna bära få uttagas för det första till expenser högst 14,000 kronor. Hvad angår hyresersättningar och hyresbidrag skulle för ändamålet erfordras till

hyresersättning åt rektor	kronor	1,700: —
» » 2 biträdande föreståndarinnor	»	1,500: —
hyresbidrag åt 4 lektorer à 700 kronor	»	2,800: —
» » 3 » » 350 (för halfva året)	»	1,050: —
» » 1 adjunkt	»	500: —

eller således tillhopa kronor 7,550: —

Då de två sistnämnda posterna uppgå till sammanlagdt 21,550 kronor, skulle af terminsafgiftsmedlen, beräknade till 33,930 kronor, återstå 12,380 kronor till förräntning och amortering af läroverkets skulder. Då det för ändamålet under år 1910 oundgängligen erforderliga beloppet kan

beräknas till 6,269 kronor 97 öre¹), skulle således omkring 6,000 kronor kunna användas till amorteringens påskyndande. Jag anser detta fördelaktigt, enär skulden till stipendiefonderna bör betalas snarast möjligt. Vid bifall till den af mig sålunda förordade anordningen kan ifrågavarande skuld vara afbetald inom två år.

Ehuru det för hyresersättningar och hyresbidrag afsedda beloppet skulle för år 1910 kunna sättas något lägre än i normalstaten, torde hinder ej möta att redan i 1910 års stat upptaga samma belopp som i normalstaten, då i allt fall det faktiska öfverskottet skulle användas till räntor och amorteringar. Jag anser sålunda, att af terminsafgifterna må uttagas till expenser

	högst 14,000 kronor
» hyresersättningar och hyresbidrag	» 11,000 »

eller således tillhopa 25,000 kronor,

samt att öfverskottet af terminsafgifterna må få användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder.

Jag öfvergår nu till frågan om de anslag, som för år 1910 böra äskas å extra stat.

Först och främst erfordras till hyra af lokal för normalskolans fyra lägsta klasser 3,000 kronor och till uppehållande af hushållsskolan 6,200 kronor. Vidare erfordras till uppehållande af den valfria fjärde årskursen, såsom hittills, 3,000 kronor och till arfvoden åt två extra lärarinnor, hvilkas tjänster sedermera skulle göras till ordinarie ämneslärarinnetjänster, 3,600 kronor. I förbigående vill jag erinra, att tre nya ämneslärarinnetjänster skulle upprättas, en dock först efter indragning af den nuvarande adjunktstjänsten. Beräkningen af det belopp, som under år 1910 erfordras till arfvoden åt timplärare, är något omständlig. Jag anhåller att den för ändamålet utgjorda utredningen får bifogas detta protokoll (bil. VIII). Enligt denna utredning skulle till arfvoden åt timplärare vid seminariet, den valfria fjärde årskursen icke inberäknad, och normalskolan erfordras ett belopp af 7,675 kronor. De två sistnämnda posterna kunna lämpligen sammanläsas till en enda å 11,275 kronor.

Å extra stat för år 1910 skulle alltså erfordras

till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser ... kronor	3,000
» uppehållande af hushållsskolans verksamhet	» 6,200
» uppehållande af den valfria fjärde årskursen	» 3,000
» arfvoden åt extra ordinarie lärarinnor och timplärare...	» 11,275

eller således tillhopa kronor 23,475.

¹ Jfr. sid. 12 och 14; beloppet minskas med omkring 10 kronor för år.

Statens utgifter för läroverket under år 1910 skulle alltså blifva

1) anslag å ordinarie stat

särskildt anslag till aflönningar och stipendier.....	kronor	64,800
höjning af anslaget till ålderstillägg	»	15,000
2) anslag å extra stat	»	23,475

eller således tillhopa kronor 103,275.

För år 1909 uppgår, såsom jag förut omnämnt, statens omkostnader för läroverket till 82,900 kronor. För ändamålet erfordras alltså en utgiftsökning af 20,375 kronor.

Uti innevarande års statsverksproposition har Eders Kungl. Maj:t för läroverket äskat

å ordinarie stat.....	kronor	88,000
» extra »	»	16,600

eller således tillhopa kronor 104,600.

Enligt den af mig nu gjorda utredningen skulle för ändamålet erfordras 1,325 kronor mindre än Eders Kungl. Maj:t äskat.

Jag vill slutligen tillägga, att, därest det af mig förordade anslaget af 3,000 kronor till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser varder beviljad, hinder icke torde möta för Eders Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel under år 1909 förskjuta det belopp, som behöfver utbetalas under nämnda år på den grund, att hyrestiden löper från 1 oktober till 1 oktober.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag underdånigst hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, med återkallande af de i 1909 års statsverksproposition å ordinarie och extra stat gjorda framställningar angående anslag till högre lärarinneseminarier, tacktes föreslå Riksdagen att

dels medgifva vidtagandet af sådan ändring i den för högre lärarinneseminarier fastställda lönereglerna

att för rektor, biträdande föreståndarinnor, biträdande ämneslärarinnor, lärare och lärarinnor i öfningsämnen samt vikarier vid högre lärarinneseminarier vara bestämda följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1910:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminarier, hvilken förordnas som rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden, hvarförutom rektor

skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Eders Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande föreståndarinna fri bostad eller den hyresersättning, som af Eders Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans sju öfre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,050 kronor och 3) 2,300 kronor;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans fyra lägre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor och 3) 2,000 kronor;

för lärare eller lärarinna i teckning lön i tre lönegrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,000 kronor och 3) 2,200 kronor;

för lärare eller lärarinna i musik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärare eller lärarinna i gymnastik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärarinna i handarbete lön i tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor och 3) 1,900 kronor;

för vikarie å lektors- eller adjunktstjänst: därest han aflagt de examina och prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk, arfvode å 2,000 kronor, eljest arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie ämneslärarinnetjänst arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie öfningslärartjänst arfvode, beräknadt efter läsår, till samma belopp som lönen i första lönegraden vid befattningen jämte det här nedan stadgade tilläggsarfvodet för extra tjänstgöring;

för vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor;

att lärare och lärarinna i öfningsämne skall vara skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra: lärare eller lärarinna i teckning intill 22 veckotimmar, lärare eller lärarinna i musik intill 14 veckotimmar, lärare eller lärarinna i gymnastik intill 15 veckotimmar och lärarinna i handarbete intill 24 veckotimmar, samt att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas ifrågavarande lärare och lärarinnor mot en ersättning för veckotimme och läsår af 100 kronor till lärare och lärarinna i teckning, musik och gymnastik och 70 kronor till lärarinna i handarbete, dock med iakttagande däraf, att sådan ersättning icke, utan Eders Kungl. Maj:ts nådiga medgifvande, må utgå för mera än fyra veckotimmar till en och samma lärare eller lärarinna;

att med ordinarie ämneslärar- eller ämneslärarinnetjänst vid högre

lärarinneseminariet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen vid högre lärarinneseminariet;

att vid förfall på grund af sjukdom ämneslärare och ämneslärarinna äger uppbära hela lönen, rektor därjämte mot lön svarande arfvode, samt öfningslärare och öfningslärarinna tre fjärdedelar af lönen.

att i fråga om uppflyttning i högre aflöningsgrad för biträdande ämneslärarinna och lärare eller lärarinna i öfningsämne må i tillämpliga delar gälla hvad i sådant afseende är stadgadt angående lektor, adjunkt och ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet;

dels jämväl medgifva, att lektorerna och adjunkten vid högre lärarinneseminariet må tills vidare och intill dess Eders Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, åtnjuta hyresbidrag till belopp, som af Eders Kungl. Maj:t bestämnes;

dels fastställa den af mig framlagda staten för högre lärarinneseminariet för år 1910;

dels medgifva, att ålderstilläggen till lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslag med rubrik: ålderstillägg;

dels föreskrifva, att af de vid normalskolan inflytande inskrifnings- och terminsafgifter, hvilkas storlek bestämmes af Eders Kungl. Maj:t, må uttagas till expenser högst 14,000 kronor samt till hyresersättningar och hyresbidrag högst 11,000 kronor, äfvensom att hvad af berörda elevafgifter återstår skall användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder;

dels höja det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 53,900 kronor, med 10,900 kronor eller till 64,800 kronor;

dels höja det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 120,000 kronor, med 15,000 kronor eller till 135,000 kronor;

dels ock för högre lärarinneseminariet på extra stat för år 1910 anvisa

till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser 3,000 kronor,
till uppehållande af hushållsskolans verksamhet 6,200 kronor,
till uppehållande af den valfria fjärde årskursen 3,000 kronor, samt
till arfvoden åt extra lärarinnor och timlärare 11,275 kronor, eller
således tillhoppa 23,475 kronor.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

J. F. Högberg.

Bil. I.

Timplan för högre lärarinneseminariet.

	Afdelning			Summa
	III	II	I	
Kristendomskunskap	3	3	2	8
Svenska språket och litteraturen	5	5	4	14
Franska språket	3	3	5	11
Tyska språket	2	2	2	6
Engelska språket	2	2	3	7
Historia	2	2	2	6
Pedagogik	3	2	2	7
Geografi	1	—	1	2
Matematik	4	4	3	11
Fysik	2	1	—	3
Kemi	2	—	1	3
Biologi	4	1	1	6
Fysiologi och hälsolära	2	2	—	4
Franska, tyska och engelska talöfningar	6	4	—	10
Summa veckotimmar	41	31	26	98

Härtill kommer undervisning i teckning, musik och gymnastik med sammanlagdt $14\frac{1}{2}$ veckotimmar, hvadan hela antalet tjänstgöringstimmar i veckan uppgår till $112\frac{1}{2}$.

För *den valfria fjärde årskursen* finnes ingen på förhand uppgjord timplan, alldenstund olika ämnen studeras under olika år. Tjänstgöringen, med inräknande af föreläsningar och tentamina, beräknas läsåret 1908—1909 motsvara 23 timmar i veckan.

Timplan för normalskolans högre afdelning.

	K l a s s								Summa
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Kristendomskunskap.....	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Svenska språket	4	4	5	3	4	3	4	4	31
Tyska språket	3	4	4	3	3	3	3 ^{1/2}	2	25 ^{1/2}
Franska språket } längre eller kursen	—	—	—	4	3	4	3	3	17
Engelska språket } kortare eller kursen	—	—	—	—	—	—	3	3	6
Geografi	2	2	2	2	2	2	1	1	14
Svensk historia.....	2	2	2	2	2	1 ^{1/2}	1	2	14 ^{1/2}
Allmän historia.....	—	—	—	2	2	2	2	2	10
Räkning	3	2	2	2	2	2	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	18
Geometri.....	—	—	—	—	1	1	1	1	4
Naturkunnighet.....	—	2	2	1 ^{1/2}	1	2	3	2	13 ^{1/2}
Hälsolära.....	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Välskrifning.....	2	2	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	—	—	—	—	6
Teckning.....	2	2	2	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2	1 ^{1/2}	14
Sång	1	1	1	1	1	1	1	1	8
Handarbete	3	3	3	2	2	1 ^{1/2}	—	—	14 ^{1/2}
Gymnastik.....	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	18
Summa veckotimmar för lärjunge.....	25 ^{1/2}	27 ^{1/2}	29	29	29	29	31 ^{1/2}	31 ^{1/2}	232
Summa tjänstgöringstim- mar i veckan	25 ^{1/2}	27 ^{1/2}	29	33	32	33	37 ^{1/2}	37 ^{1/2}	255

Härtill komma i 1:a förberedande klassen 18 timmar, i 2:e förberedande klassen 18 timmar och i 3:e förberedande klassen 24^{1/2} timmar, eller sammanlagt 60^{1/2} timmar, däraf 3 timmar teckning, 3 timmar sång och omkring 7^{1/2} timmar handarbete, hvadan enligt timplanen hela antalet tjänstgöringstimmar i normalskolan kommer att uppgå till 315^{1/2}. Genom sammanslagning af klasser vid gymnastikundervisningen kan antalet tjänstgöringstimmar i detta ämne nedbringas till 12; å andra sidan måste i vissa fall klasslärarinnorna i de lägre klasserna biträda vid undervisningen i öfningsämnen, i följd hvaraf antalet tjänstgöringstimmar i normalskolan bör ökas med omkring 7^{1/2}. Det normala antalet tjänstgöringstimmar i normalskolan kan alltså sättas till 317.

Vid större lärjungeantal måste emellertid i vissa ämnen en uppdelning i parallellafdelningar äga rum, hvadan det faktiska antalet tjänstgöringstimmar kommer att blifva något högre än det beräknade; det uppgår till 330^{1/2} under läsåret 1908—1909 och kommer att uppgå till 337^{1/2} under läsåret 1909—1910 samt 335^{1/2} under läsåret 1910—1911.

Bil. III.

Tjänstgöringstimmarnas fördelning på de olika lärarkrafterna
vårterminen 1909.

Tjänstgöringstimmarnas antal vid seminariet, den valfria fjärde årskursen ej inräknad.....	112 $\frac{1}{2}$ (se bil. I).
Tjänstgöringstimmarnas antal vid normalskolan	330 $\frac{1}{2}$ (se bil. II).

Summa tjänstgöringstimmar 443.

	Seminariet	Normalskolan	Summa
Rektor	6	2	8
4 lektorer	35	15	50
En adjunkt	5	13 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{1}{2}$
Biträdande föreståndarinnan vid seminariet ..	—	—	—
» » » normalskolan	—	13	13
2 ämneslärarinnor	—	39	39
8 extra ordinarie ämneslärarinnor	—	157	157
En teckningslärarinna.....	—	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$
En musiklärarinna	6 $\frac{1}{2}$	9	15 $\frac{1}{2}$
En gymnastiklärarinna	3	10	13
En handarbetslärarinna.....	—	22 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$
Timlärare och timlärarinnor.....	57	28	85
Summa tjänstgöringstimmar	112 $\frac{1}{2}$	330 $\frac{1}{2}$	443

Härtill kommer lektorns i pedagogik och metodik handledning vid proflektioner, som beräknas motsvara 8 timmar i veckan.

Den till 23 timmar i veckan beräknade tjänstgöringen i *den valfria fjärde årskursen* är sålunda fördelad:

Rektor.....	3
Lektorerna sammanlagdt	9
Adjunkten	2
Timlärare	9

Summa 23.

I *hushållsskolan* undervisa:

2 extra ordinarie lärarinnor, arbetet hufvudsakligen af praktisk art,
En lektor 2 timmar i veckan,
En timlärare 3 $\frac{1}{2}$ timmar i veckan,
2 timlärare sammanlagdt 47 timmar under läsåret.

Bil. IV.

Den extra ordinarie lärarpersonalens aflöning läsåret 1908—1909.

a) Seminariet och normalskolan:

4 extra ordinarie ämneslärarinnor, 2,000 kronor hvar	kronor	8,000
2 » » » 1,400 » »	»	2,800
2 » » » 1,200 » »	»	2,400
En teckningslärarinna	»	1,400
En musiklärarinna	»	1,500
En gymnastiklärarinna	»	1,150
En handarbetslärarinna	»	1,400
Timlärare och timlärarinnor	»	11,350

b) Den valfria fjärde årskursen:

Timlärarnas sammanlagda arfvoden beräknas till	»	1,600
--	---	-------

c) Hushållsskolan:

En extra ordinarie lärarinna, tillika bitr. föreståndarinna...	»	1,800
En » » »	»	1,500
Timlärare	»	635

Summa kronor 35,535

A) Föreslagen timplan för seminariets lägre kurs.

	Afdelning		Summa
	I	II	
Religionslära	2	2	4
Svenska språket och litteraturen	4	5	9
Tyska språket	3	2	5
Engelska språket	3	2	5
Franska språket	2	3	5
Psykologi och logik	2	1	3
Historia med samhällslära	2	2	4
Geografi	2	1	3
Biologi	—	3	3
Fysiologi med hälsolära	1	2	3
Fysik med astronomi	—	3	3
Kemi med geologi	2	—	2
Matematik	3	2	5
Summa veckotimmar	26	28	54

B) Tjänstgöringens omfattning, beräknad i veckotimmar, i seminariets högre kurs.

	Beräknad tid för					Summa beräknade tjänstgöringstimmar i veckan.	
	föreläsningar	lektioner	tentamina	föreläsningar	lektioner		tentamina
	Afd. III			Afd. IV			
Pedagogik	4	—	1	4	—	1	10
Religionsvetenskap	4	—	1	4	—	1	10
Svenska språket	2	1	1	4	1	1	10
Tyska språket	2	1	1	4	—	1	9
Engelska språket	2	1	1	4	—	1	9
Franska språket	2	1	1	4	—	1	9
Litteratur- och konsthistoria	4	—	1	4	—	1	10
Historia med statskunskap	4	—	1	4	—	1	10
Geografi	2	1	1	4	—	1	9
Zoologi }	4	2	1	4	2	1	14
Botanik }							
Kemi med mineralogi och geologi	4	2	1	4	2	1	14
Fysik med astronomi	4	2	1	4	2	1	14
Matematik	4	1	1	4	1	1	12
Summa	42	12	13	52	8	13	140

Den sammanlagda beräknade tjänstgöringstiden i läroämnena kommer sålunda att uppgå till 194 timmar i veckan. Härtill komma talöfningar under 6 veckotimmar samt undervisning i teckning (3 t.), musik (3 t.) och gymnastik (3 t.) med sammanlagdt 9 veckotimmar, hvadan hela tjänstgöringen & seminariet efter den föreslagna omorganisationen kommer att uppgå till 209 veckotimmar.

Tjänstgöringens fördelning på de olika lärarkrafterna efter den föreslagna organisationens genomförande.

	Seminariet	Normal- skolan	Summa
Rektor, tillika lektor i historia.....	12	—	12
Lektorn i religionsvetenskap	14	6	20
» » svenska språket och litteraturen	19	—	19
» » tyska och engelska språken	20	—	20
» » franska språket	14	5	19
» » pedagogik samt psykologi och logik	13	—	13
» » biologi och geografi	20	—	20
» » matematik	17	3	20
» » fysik	17	3	20
» » kemi	16	4	20
1 ämneslärarinna, tillika biträdande föreståndarinna å seminariet	—	—	—
1 ämneslärarinna, tillika biträdande föreståndarinna i normalskolan	—	12	12
7 ämneslärarinnor	—	140	140
4 biträdande lärarinnor	—	80	80
Teckningsläraren	3	17	20
Musikläraren	3	11	14
Gymnastikläraren	3	12	15
Handarbetslärarinnan	—	22	22
Timlärare i litteratur- och konsthistoria	10	—	10
» » tyska och engelska	8	—	8
» » geografi	9	—	9
» » historia	2	—	2
» » fysiologi och hälsolära	3	2	5
» » tyska, engelska och franska talöfningar	6	—	6
Summa tjänstgöringstimmar i veckan	209	317	526

Bil. VII.

Förslag till normalstat för högre lärarinneseminariet.

Rektor, arfvode.....	kronor	2,000
10 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar, 4,000 kronor hvar.....	»	40,000
9 ämneslärarinnor, dito, 2,100 kronor hvar.....	»	18,900
1 biträdande ämneslärarinna, arfvode.....	»	1,800
3 » ämneslärarinnor, dito, 1,500 kronor hvar.....	»	4,500
1 lärare eller lärarinna i teckning, lön.....	»	1,800
1 » » » i musik, dito.....	»	1,200
1 » » » i gymnastik, dito.....	»	1,200
1 lärarinna i handarbete, dito.....	»	1,500
Rektors skrifbiträde, arfvode.....	»	500
Bibliotekarie, dito.....	»	400
Läkare, dito.....	»	500
Vaktmästare, tillika portvakt, fri bostad samt lön 600 kro- nor och arfvode 200 kronor.....	»	800
Eldare, arfvode.....	»	500
Stipendier.....	»	500

Summa kronor 76,100

Af terminsafgifterna må uttagas:

till expenser.....	högst kronor	14,000
» hyresersättningar och hyresbidrag.....	» »	11,000

eller tillhopa kronor 25,000

Återstoden af terminsafgifterna skall användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder.

Bil. VIII.

Beräkning af timplärarnas arfvoden år 1910.

Af bil. III framgår, att antalet undervisningstimmar å seminariet, som för närvarande äro öfvertagna af timplärare, uppgår till 57, därvid den valfria fjärde årskursen icke inräknats. Som första afdelningen af det föreslagna nya seminariet har samma timaltal som motsvarande afdelning af det nuvarande seminariet (jfr bil. I och bil. V), kommer antalet undervisningstimmar, som behöfva öfverlätas åt timplärare, under vårterminen 1910 att uppgå till 57. Medelarfvodet för veckotimme under vårterminen bör sättas till 75 kronor; för ändamålet erfordras alltså en summa af 4,275 kronor. Under höstterminen 1910, då äfven andra afdelningen omorganiserats, skulle nämnda timaltal uppgå till 54 (jfr bil. I och bil. V). Detta undervisningsbehof fylles af de tre nya ordinarie lektorer, som skulle tillkomma den 1 juli 1910 och hvilka skulle tillsammans tjänstgöra 54 veckotimmar.

Antalet åt timplärare i normalskolan för närvarande öfverlättna timmar uppgår till 28 (se bil. III); under vårterminen 1910 tillkomma ytterligare 7 timmar (jfr bil. II), hvadan antalet sådana timmar kommer att uppgå till 35; då medelarfvodet bör sättas till 50 kronor pr veckotimme, erfordras för ändamålet ett belopp af 1,750 kronor. Under höstterminen 1910 skulle antalet ifrågakvarande timmar uppgå till 33 (jfr bil. II och bil. III); efter en aflöning af 50 kronor för veckotimme behöfves för ändamålet ett belopp af 1,650 kronor. Till arfvoden åt timplärare under år 1910 erfordras alltså

i seminariet under vårterminen	kronor	4,275
» normalskolan »	»	1,750
» » » höstterminen	»	1,650
	eller således tillhopa kronor	7,675

*Bil. IX.***Yttrande af lärarkollegiet vid högre lärarinneseminariet, afgifvet den 11 december 1908, angående ifrågasatta terminsafgifter vid seminariet.**

Anmodadt att yttra sig öfver ett väckt förslag att i samband med högre lärarinneseminariets omorganisation införa elevafgifter vid seminariet, får kollegiet anföra följande:

Genom införandet af elevafgifter vid högre lärarinneseminariet skulle staten frångå den viktiga och hittills konsekvent genomförda principen, att vid statens anstalter för utbildande af lärare och lärarinnor undervisningen är kostnadsfri. Vid folkskollärare- och -lärarinneseminarierna betalas ingen som helst afgift; vid universiteten, där ett stort antal blifvande lärare och lärarinnor erhålla sin teoretiska utbildning, är åtminstone den offentliga undervisningen kostnadsfri. För profärskursen kräfvades af lärarkandidaterna ingen afgift. Skall en så viktig princip som den ofvan nämnda i något särskildt fall frångås, böra tungt vägande skäl föreligga. Kollegiet kan ej finna, att sådana skäl i fråga om högre lärarinneseminariet äro för handen. För ingen kategori blifvande lärare är den förberedande undervisningen så dyrbar som för elever vid högre lärarinneseminariet. Under det folkskolornas undervisning är kostnadsfri och afgifterna vid statens gymnasier rätt begränsade, äro afgifterna i de 8-klassiga flickskolorna, hvilka kunna betraktas som förskolor för högre lärarinneseminariet, mycket höga. Härtill kommer, att eleverna vid seminariet ofta måste genomgå en dyrbar förberedande kurs för att vinna inträde vid läroverket. Det synes kollegiet desto mer olämpligt att införa elevafgifter i samband med seminariets omorganisation, som genom denna en obligatorisk afdelning tillkomme, hvilken skulle förlänga studierna med ett år och alltså i och för sig fördyra dessa.

Då staten redan har och efter omorganisationen ännu mer kommer att få afsevärda utgifter för högre lärarinneseminariet, är det af vikt, att icke genom elevafgifters införande frekvensen vid läroverket minskas och staten sålunda riskerar att ej få full valuta för sina utgifter. En sådan minskning skulle nämligen lätt kunna medföra att ett för samskolornas, de högre flickskolornas samt folkskollärarinneseminariernas behof tillräckligt antal kompetenta lärarinnor icke komme att utbildas. En annan följd af denna minskning skulle blifva, att seminariet på grund af den aftagande

konkurrensen vid inträdespröfningen finge mottaga ett sämre lärjunge-material än hittills. Särskildt torde man hafva skäl att antaga, att döttrar till präster, lärare, lägre tjänstemän och militärer, som i regel ej skulle kunna begära friplats, i mycket ringare antal än under föregående år skulle söka inträde vid seminariet, och att högre lärarinnese seminariet därmed skulle till en god del förlora ett af sina viktigaste element, de från bildade hem utgångna eleverna. Den dyrare utbildningen skulle ytterligare öka de blifvande lärarinnornas studieskulder, som redan nu, icke minst på grund af de dryga lefnadsomkostnaderna i Stockholm, äro vanliga, och verka hämmande på arbetet; och utkomna på lärarbanan, skulle dessa lärarinnor på grund af studiernas fördyrande få ökade anspråk på löneförbättring, anspråk, som i längden skulle åsamka staten en ökning i utgifter, hvilken säkerligen skulle öfverstiga den stegring af inkomster, som ett införande af elevafgifter vid högre lärarinnese seminariet skulle medföra.

Denna stegring torde nämligen från statsverkets synpunkt komma att te sig skäligen obetydlig. En beräkning för de sista 8 läsåren, gjord af biträdande föreståndarinnan vid seminariet, hvilken har tillfälle att vinna närmare kännedom om elevernas ekonomiska förhållanden, visar, att under denna tid minst $\frac{1}{3}$ af seminariets elever varit så fattiga, att de såsom medellösa skulle ha erhållit friplatser, om terminsafgifter då kräfts. Om $\frac{1}{3}$ af eleverna kunde sägas, att deras ekonomi varit så svag, att de, om de öfver hufvud taget under sådana förhållanden vågat söka inträde vid läroverket, såsom mindre bemedlade bort betala endast half afgift. Endast ungefär $\frac{1}{3}$ af ifrågavarande elever hade i ekonomiskt afseende varit så pass väl situerade, att de möjligen utan allt för stora uppoffringar kunnat erlægga full afgift, naturligtvis under förutsättning att denna satts relativt lågt. I betraktande af att i öfverensstämmelse med gällande stadga maximumantalet af seminariets elever under de nya förhållandena skulle blifva 100, blir statens vinst af ett eventuellt införande af elevafgifter alltså mycket ringa. Antalet frielever och halfbetalande torde blifva betydligt, i all synnerhet då man betänker, att de allra flesta af seminariets elever hafva sitt hem utom Stockholm, en omständighet, som ju för de allmänna läroverkens vidkommande spelar en stor roll vid befrielse från eller nedsättning af stadgade afgifter.

Det torde icke kunna förnekas, att den högre kvinnobildningen i vårt land blifvit af staten styfmoderligt behandlad. Högre lärarinnese seminariet har på grund af otillräckliga statsbidrag länge kämpat med ekonomiska svårigheter. Statens enda högre flickskola har under en lång tidrymd fått reda sig utan verkligt statsunderstöd; den högre kvinnliga undervisningen har till väsentlig del öfverlämnats till den privata företagsamheten. En

följd af dessa förhållanden har blifvit, att de högre flickskolornas lärarinnor intill de sista åren fått nöja sig med ytterligt knappa aflöningar, mångestädes mindre än dem folkskolans lärarinnor erhållit. I dessa afseenden har nu en ljusning inträdt. Det vore då högst olyckligt, om dessa ljusare utsikter skulle motvägas af ett sådant fördyrande af lärarinneutbildningen, som ett eventuellt införande af elevavgifter vid högre lärarinneseminariet skulle vålla.

På ofvan angifna grunder får kollegiet för sin del på det bestämdaste afstyrka att elevavgifter vid högre lärarinneseminariet införas.
